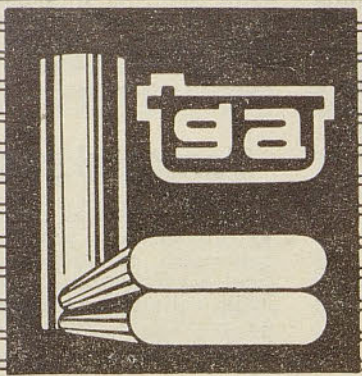

ALUMINIJ

Glasilo delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

Janez Kostanjevec, predsednik, Filip Dolinar, Ivan Horvat, Stojan Kerbler, dipl. ing., Franc Meško, Simon Pešec, Janez Sukič, Milan Trop, dipl. ing., Franc Vrlič, Anton Zadravec in odgovorni urednik tovarniškega časopisa Stane Tonejc, dipl. ing.
Tisk CP Mariborski tisk Maribor
Rokopisov in slik ne vračamo

ST. 4

APRIL 1967

LETNIK V.

MAJSKI PRAZNIK

Spet se je leto obrnilo naokrog in pomlad je že krepko stopila na svoja trdna tla, okrašena s cvetjem in zelenjem. In ta cvetoči dan sredi pomladi naj bo praznik proletariata.

Tako so se namreč odločili predstavniki socialističnih delavskih organizacij na svojem prvem kongresu leta 1889 v Parizu.

Med belo cvetje majskih dni naj zaplapolajo majske rdeče zastave, rdeče kot kri proletarcev, ki je tekla na ulicah Chicaga, Londona, Berlina, Dunaja in Pariza. Tako se je v glavnih obrisih začelo praznovanje 1. maja, mednarodnega praznika dela, ki ga praznujejo vsi proletarci širom sveta. Tricetrt stoletja praznuje proletariat vsega sveta ta praznik v spomin na svoje prve bitke na barikadah. Temu pa se pridružujejo novi spomini, novi dogodki, ki so nekoč maloštevilni proletariat spremenili v najštevilnejšo armado današnjega sveta, v silo, ki ji je Karl Marx napovedal perspektivno boljšo prihodnost.

Prvi maj je postal praznik delavske armade, najštevilnejše na svetu. V naši revoluciji in po njej je postal pri nas 1. maj praznik vseh delovnih ljudi, zakaj prav delavska vojska, povezana s kmečkimi množicami, je odpravila tovarnarje, veleposesnike in špekulante, strla je njihov zasebni kapital, njihov egoizem, moralo in vladajočo državno politično silo.

Ceprav smo začeli sredi ruševin vojne, v pomanjkanju in ob revni dediščini graditi temelje novega družbenega reda, smo vendarle storili velikanski korak naprej. Mnogo večjega, kot so se pred desetletji lahko nadejali prvi delavski borci, ki so se v pogojih največjega terorja buržoazije in njene policije borili še za svoje osnovne pravice: osemurni delavnik, proti izkoriščanju nedoletnih otrok v tovarnah, za minimalno starostno varnost, za — pravico do dela in počitka. In čeprav naše napore še vedno spremljajo mnoge težave, se je ob našem delavskem prazniku vredno spomniti zgodovine boja delavskega razreda, na očrnele delavske kasarne, v cunje oblečene ženske in otroke, beraštvo, hiranje, pa tudi neupogljiv boj za pravice. To je tradicija našega boja, iz nje se lahko učimo in črpati moč, da ustvarimo še mnogo več.

To postavlja danes pred nas tudi naša družbena in gospodarska reforma, ki smo jo vsi podprli in smo jo zato dolžni tudi dosledno (Nadaljevanje na 10. strani)

Ob obletnici ustanovitve OF

»Žarko je sijala mesečina. Izza tujih gora pa se je vzdignila senca tako mogočna, da je zatemnila vse nebo. Sama smrt je bila, črna in gola, na glavi pa je imela veseljaški klubuk. S silnimi koraki je šla od hriba do hriba, v levici je zibala gosli, v desnici je držala lok. In njena pesem je bila kakor posmehovanje ubogim, zaničevanje žalostnim, zasramovanje upajočim. Trdo je šla od hriba do hriba in njene noge so bile do kolen oškropljene od nedolžne krvi. Kamor je stopila so se bajte rušile, je trava venela, so padali gozdovi.«

(Ivan Cankar)

Taka senca se je zgrnila na slovenski narod, ko se je Hitler 27. marca 1941 odločil za napad na Jugoslavijo in jo je 7. aprila tega leta tudi napadel.

Komunistična partija Slovenije se je že ob razvoju dogodkov v mesecu marcu pri nas zavedala, da je nemški napad na Jugoslavijo neizogiben. Prizadevala si je združiti ljudske množice v boju za obrambo domovine. V dneh pred sovražnikovim napadom je CK KPS neprenehoma zasedal. V teh odločilnih trenutkih je ukazal vsem komunistom, da naj stopijo v vojsko kot prostovoljci. Ljudje so pokazali svoje zaupanje do partije, saj so se zatekali h komunistom po nasvete, kako in kaj naj delajo.

V silnem naletu je besnel sovražnik po naši zemlji, preganjal je vse, ki so nosili v srcu ljubezen do svoje domovine in s ponosom priznavali pripadnost malemu slovenskemu narodu. Ni temnejših dni v naši zgodovini in ne hujšega teptanja od tistega, ki ga je prinesel fašistični škorenj. Slovensko zemljo so razkosali, kakor raztrga svojo žrtev volčje krdelo. Nasilje je nastlo našim prebivalstvom je rastlo od prvega dne okupacije, temu v odgovor pa je rasel upor slovenskega ljudstva.

Z okupacijo slovenskega ozemlja je pravo vodstvo slovenskega naroda prevzela Komunistična partija Slovenije. CK KPS je sklical 27. IV. 1941 ustanovni sestanek Osvobodilne fronte. Kmalu zatem je organizirala partija po vsej Sloveniji vrsto konferenc in sestankov za popularizacijo OF. Uspeh te akcije se je kazal v dviganju narodne zavesti, ki je postala most (Nadaljevanje na 10. strani)

Veselo v prvi maj

ZAKLJUČKI

KONFERENCA SAMOUPRAVLJALCEV TOVARNE GLINICE IN ALUMINIJA »BORIS KIDRIČ« KIDRIČEVO, KI JE BILA 12. JANUARJA 1967

Namen konference samoupravljalcev v tovarni glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo je bil, da analizira obstoječ položaj delavskega samoupravljanja in prouči vse negativne dejavnike, ki so ovirali delavsko samoupravljanje in da določi nadaljnji razvoj delavskega samoupravljanja v naši delovni skupnosti. Tega namena na konferenci nismo dosegli zaradi tega, ker je bila konferenca pomanjkljivo pripravljena. Tudi razprave posameznih diskutantov so preusmerile namen konference, ker so nekateri govorili preveč osebnega.

Na konferenci ni bilo odgovorov na postavljena vprašanja, ki so jih postavljali člani delovne skupnosti na konferencah samoupravljalcev po delovnih enotah.

Po obravnavani materiji na konferenci povzemamo naslednje zaključke:

1. Delavsko samoupravljanje bi se v našem podjetju moralo hitreje razvijati v smeri decen-

traliziranega samoupravljanja. Konferenca je sodila, da bi se delovne enote morale posluževati pristojnosti, ki so napisane v splošnih aktih podjetja in da bi se splošni akti morali v najkrajšem času urediti tako, da bo pri odločanju o posameznih zadevah tako, da bodo tisti sklepi, ki jih sprejemajo sveti proizvajalcev delovnih enot, dokončni, ne pa, da so v večini primerov vezani na potrditev ali pa vsaj na soglasje centralnega organa delavskega samoupravljanja.

2. Splošne akte je potrebno temeljiteje obravnavati preden jih sprejme delavski svet. Umetno bi bilo vsak splošni akt, ki se pripravlja, predhodno objaviti v tovarniškem časopisu, tako da bi ga dobil vsak član delovne skupnosti in bi ga imel možnost v svojem prostem času temeljito proučiti in dati nanj pripombe.

3. Konferenca je nadalje ugotovila, da izvoljeni člani v organu delavskega samoupravljanja mnogokrat ne upajo izraziti lastnega mnenja ali mnenja, ki ga slišijo v razpravah po skupini delavcev, ker se pri tem bojijo za svoj položaj ali za svoje delovno mesto ali pa niso

prepričani, če je to v skladu s smernicami, ki bi jih naj izvajali v podjetju. Član organa upravljanja bi moral povedati svoje lastno mnenje in zahtevati pojasnila in popravke, če ni prepričan, da je le-to popolnoma pravilno.

Iz tega sledi, da je opaziti pomanjkanje čuta odgovornosti pri posameznih članih v samoupravnih organih, v nekaterih primerih pa tudi pri celotnih samoupravnih organih. Prehajamo v obdobje, ko bo faktor odgovornosti, tako individualni kot kolektivni, postal največjega pomena in bo vsak individualni član organa delavskega samoupravljanja odgovoren za odločitve, ki jih bo sprejel samoupravni organ, v katerem sodeluje.

Dolžnost samoupravnih organov je, da zahtevajo od strokovnih služb temeljito pripravljene predloge, ki jih bodo le-ti sprejemali, ki pa morajo biti proučeni iz ekonomskega in iz političnega stališča. Strokovne službe bodo morale jamčiti za točnost analiz in nositi polno materialno in moralno odgovornost.

(Nadaljevanje na 10. strani)

Za praznik
dela
čestitamo
vsem
sodelavcem.
Želimo
vam
obilo
zadovoljstva
in delovnih
uspehov

Vodstvo, samoupravni
organi,
organizacije
in uredništvo

1967 - leto varstva pri delu

Zveza sindikatov Jugoslavije, zvezna gospodarska zbornica, skupščina jugoslovanske skupnosti zavarovanja, zvezni sekretariat za delo, zvezni inšpektorat dela in jugoslovanska skupnost za pospeševanje varstva pri delu so proglasili leto 1967 za leto varstva pri delu. V svojem proglasu pozivajo vse delovne ljudi, delovne in druge organizacije in organe, da aktivno sodelujejo v akcijah, ki bodo v okviru »LETA VARSTVA PRI DELU« in da utrdijo svoje sodelovanje z določitvijo programa aktivnosti.

Ko človek bere ta razglas, se nehote spomni vseh tednov kulturne postrežbe, mesecev prometa in brezštevilnih drugih kampanj, ki so bile prinesle s seboj mnogo pisarije in minile, za seboj pa niso pustile ničesar. Tudi kampanje varstva smo že imeli.

Pred leti je bilo včasih videti napis: »Naše delo naj ne bo kampanjsko!« Menda ga je sam Lenin prvi uporabil. Toda to smo pozabili. Pozabili smo, da je kampanjsko delo kot slama, ki gori. Ko zgori, niti pepel ne ostane za tem ognjem. Kampanj-

ske delo je primerno za prodajo kopalnih potrebščin v jeseni — vse kar prodamo, je dobro. Ko kampanja mine, se ljudje oddahnejo in ne mislijo več na to.

Varstvo pri delu je pri nas s temeljnimi in republiškimi zakonom tako povezano z našim delom, da so kampanje morda prej škodljive kot koristne, ker bodo ljudje dobili nehote vtis, da je skrb za varno delo nekaj prehodnega.

Varstvo pri delu uresničujemo in pospešujemo z organiziranjem in pospeševanjem proizvodnega, tehnološkega procesa in z napredkom organizacije dela. Tak napredek pa terja načrtnost, sistematičnost, analize in ocene in torej ne more biti kampanjski.

Razumljivo je, da tak kolektiv, kot je naš, pri vsej tej veliki akciji ne bo stal ob strani, ampak bo v polni meri sodeloval, pri tem pa ne bomo leto 1967 posebej poudarjali, ker je bilo za nas leto 1966 in bodo tudi prihodnja leta prav tako »leta varstva pri delu«, ker to ni nič drugega kot naš običajni način dela.

si« s cilindrom od 50 cm³ navzgor — je problem enostaven: čelada mora ustrezati določenim normam, ki so predpisane za cestni promet. (Nasvet tudi za tiste, ki uporabljajo motor na kolesa izpod 50 cm³: nosite čelado! Morda boste enkrat srečni, ker ste se na njo navedili.)

Problem je nekoliko drugačen na gradbiščih in v tovarnah, kjer nošenje čelad ni posebej predpisano. Na takih mestih, kjer obstaja riziko, je treba ukrepati po lastni presoji.

Predvsem se moramo zavedati, da preventiva ne pomeni samo ublažitev usodne posledice nezgode, temveč preprečitev same nesreče.

Tehnika ni vsemogočna in na žalost vedno obstajajo riziki pred padcem, udarcem ali rušenjem. Važno je, da že vnaprej vse storimo, da bi preprečili nezgode, ali da zavarovanje s čelado štejeemo za najboljšo zaščito pred nepredvideno nevarnostjo.

Težava preventivne zaščite je v tem, ker delavci neradi pristanejo na čelado. Če želimo torej uspešno speljati »akcijo čelad«, moramo izpolniti določene pogoje:

— delavce je potrebno prepričati, da je uporaba čelade koristna.

Delavcem je potrebno omogočiti, da sodelujejo pri izbiri tipa čelade (vsekakor med najprimernejšimi in najučinkovitejšimi modeli). Postaviti moramo pravila, ki veljajo za vse kategorije zaposlenih. Riziko obstaja za vsakogar. Nobena oseba (niti kadrovik niti obiskovalec) ne sme biti oproščena od nošenja čelade. Potrebno pa je omejiti nošenje čelad na sektorje, ki opravljajo tako zahtevo, t. j. na tiste, ki so znani kot nevarni. V obratih je potrebno določiti cone, v katerih je nošenje čelad obvezno in v katerih naj bi bile čelade na voljo v posebnih predalih, kjer jih delavci lahko v vsakem času dobe in odlože.

Štirje nasveti mojstrom:

V okviru — akcija čelada — gre mojstru važna vloga. Dolžan je:

1. prepričevati s pomočjo kratkih opozoril na licu mesta (predvsem po nezgodi), da je nošenje čelade koristno in potrebno;

2. dati dober primer. Da bi lahko prepričal druge, mora mojster biti tudi sam prepričan, da je koristno kar zahteva. Mora dokazati s tem, da stalno nosi čelado;

3. odkriti vsak prekršek. Če gre prek prestopka, disciplina

popusti. Ni osnova kaznovanje, temveč doslednost, upornost in nepopuščanje;

4. dokazati vsakokrat, da je čelada ublažila posledice neke nezgode, vsaj vsak teden pa izločiti predmete, ki so bili v zvezi z nezgodo in delavcem nekajkrat na kratko pojasniti cel primer.

(Iz »Réussir l'opération casque« Travail et maîtrise — Paris)

zikov, kemikov, zdravnikov, psihologov in vseh vrst strokovnjakov, ki delujejo v 11 tehničnih nadzornih sektorjih Zvezne republike Nemčije.

Varnostni pasovi

Od prvega aprila dalje morajo biti sprednji sedeži v vseh britanskih avtomobilih opremljeni z varnostnimi pasovi. Določilo velja tudi za dostavljalnike, tricikle in druga lahka poltovorna vozila.

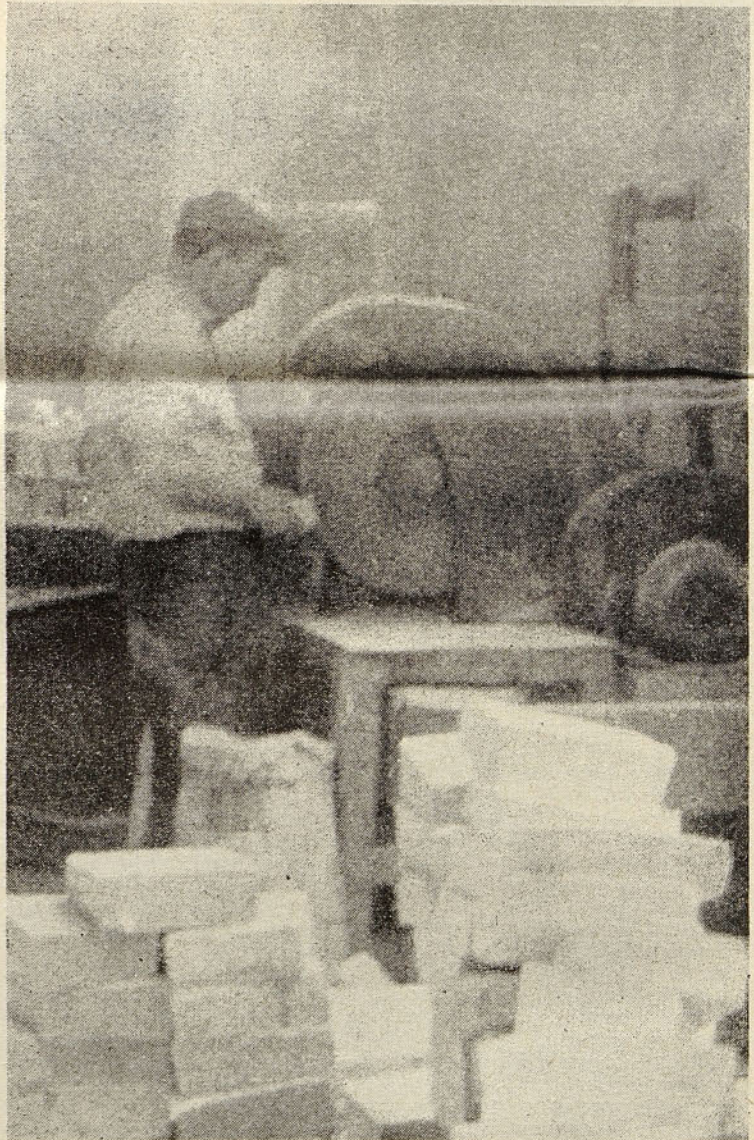
Slike notranjosti žil

Svedskemu fotografu Tennardu Nilsonu so uspeli jasni posnetki notranjosti žil dovodnic pri živih ljudeh. Uporabil je lečo s premerom enega milimetra, potrebno svetlobo je spravil v žile po prožnih steklenih vrvicah. Stockholmski zdravniki so mnenja, da utegne biti nova fotografska tehnika velikega pomena pri preučevanju poapnelosti žil in pri tvorbi tromboze.

100-letnica tehničnega nadzorstva

Pred 100 leti so v Mannheimu v Nemčiji ustanovili posebno družbo za nadzorovanje in zavarovanje parnih kotlov. Iz teh začetkov tehničnega nadzorstva se je v 100 letih razvila samoupravna organizacija, ki šteje danes več kot 5000 inženirjev, fi-

Ali so vaše oči naprodaj?

Pri obhodu v kalcinaciji II je objektiv neopazno posnel šamoterja gradbenega obrata. Ko je bil pri tem šamoter obveščen, se je s tega delovnega mesta takoj umaknil in skrnil pred objektivom, zakaj? Zato, ker pri tem delu ni uporabljal zaščitnih očal kljub temu, da jih je imel na razpolago.

Tovariš na sliki sodi, da je uporaba osebnih zaščitnih sredstev samo svojeglavost določenih ljudi v podjetju. Prav tako pa je prepričan, da lahko izgubljeno oko kupi v prvi trgovini.

Vprašam te, tovariš, zakaj ne upoštevaš varnostnih pravil? In ali res nočeš razumeti, da so npr. zaščitna očala namenjena tebi, za zaščito TVOJIH OČI!

-Ker

Akcija „Čelada“

Nesreče pri delu, ki pripeljejo do preloma lobanje, so lahko povzročene

— z močnim udarcem, zaradi padca delavca na trdo podlago (običajno na tla, zid ali podobno),

— z močnim udarcem po glavi z nekim trdim, negibnim ali gibljivim predmetom,

— s prostim padcem negibnega ali gibajočega se telesa na glavo delavca.

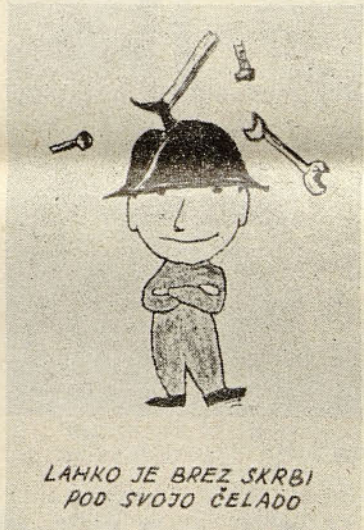
Nesreče prve vrste se dogajajo med delovnim časom ali na poti na delovno mesto in na povratku domov.

Nesreče druge vrste lahko nastanejo med pokretom, ki ga naredi delavec na delovnem mestu, med vožnjo na delo ali kjer stanuje.

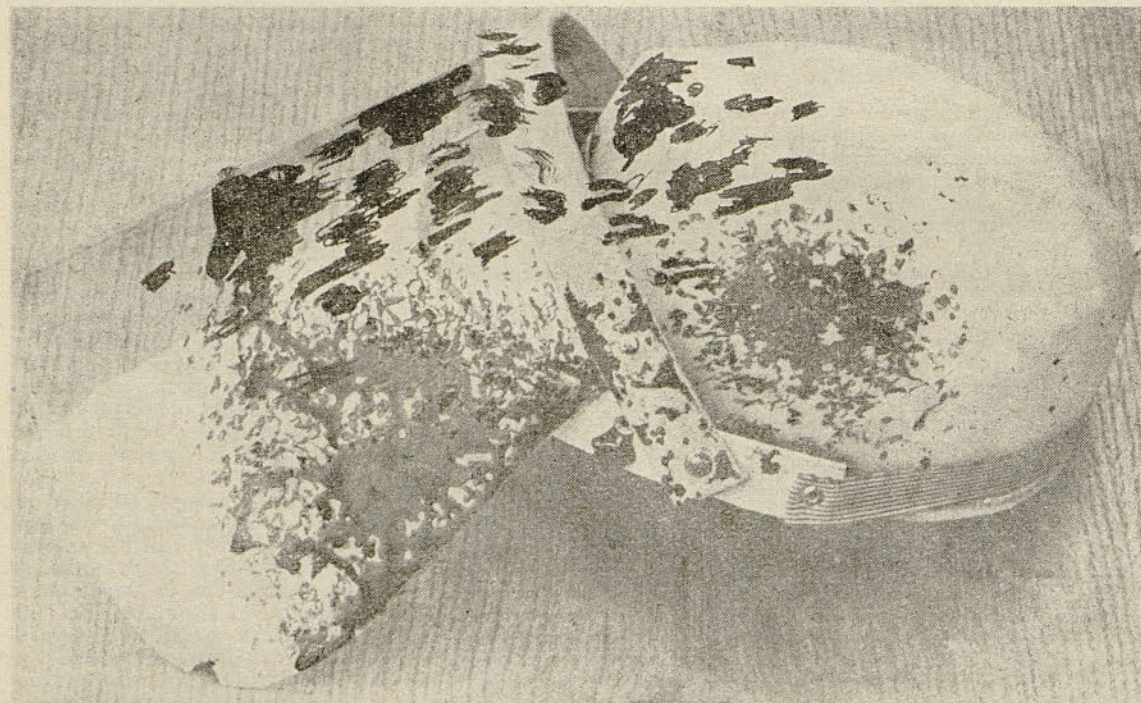
Tretje vrste nesreče nastajajo zaradi predmetov, ki so slučajno v gibanju.

Od vseh delovnih nezgod jih je 5—6 % na glavi.

Poškodbo na glavi je mogoče v veliki meri ublažiti ali se ji celo popolnoma izogniti, če delavec nosi čelado.

Glede modela čelade za delavca, ki vozi vozilo na »dve kole-

Livarja, ki je bil zaposlen pri peči, je iznenadil trenutni izliv aluminija. Aluminij mu je brizgnil v glavo, ki je bila na srečo zavarovana s čelado. Ker je livar imel ščitnik, negorljivo obleko in rokavice — je edino pretrpel strah. Stanje čelade in ščitnika po nesreči je dokaz, kakšne bi bile posledice, da glava livarja ni bila zavarovana s čelado.

ZAHREBTNI MORILEC OGLJIKOV MONOKSID

V času največjega mraza letošnje zime so v kalcinaciji I zaprli vrata in druge odprtine, ker so imeli poleg neugodnosti, da jih je zeblo, tudi neprijetnost, da so zmrzovale vodne zapore plina. Minulega 11. januarja ob 9.15 je izpadel še električni tok, kar je že tako neugodno situacijo dovedlo do krize. Delavci so morali prebijati obroč v peči za sinte. Ob 10.45 je eden teh delavcev padel v nezavest. V noči, ki je sledila temu dogodku, okrog četrte ure zjutraj, je postalo slabo še dvema delavcema. Slabost sta spremljala glavobol in bruhanje. Bilo je očitno, da nekje uhaja v prostor plin in da je prišlo do lahke zastrupitve z ogljikovim monoksidom — CO.

Laboratorij — z napravami, ki jih ima — ni mogel določiti količine monoksida v zraku, ker so bile zelo majhne. Na pomoč je prišel strokovnjak iz mariborskega zavoda

Toda noben transportni sistem ni popoln in tudi ta ima svojo slabo točko: hemoglobin ne veže le kisika, ampak tudi ogljikov monoksid. Na nesrečo veže mnogo lažje ogljikov monoksid kot kisik, njegova afiniteta za ogljikov monoksid je tristo krat večja kot za kisik.

Zrak vsebuje 21 % kisika in če na osnovi tristo krat večje afinitete ogljikovega monoksida napravimo zelo poenostavljen račun $21 : 300 = 0,07 \%$, dobimo vsebino v zraku, pri kateri hemoglobin veže iz nje enake količine kisika in monoksida. Resnično je dokazano, da pride že po eni uri dihanja zraka z 0,06—0,07 odstotka ogljikovega monoksida do opaznih učinkov zastrupljenja. Vezanje ogljikovega monoksida na rdeče krvno barvilo pa ni odvisno le od njegove koncentracije v zraku, pač pa tudi od vlage, temperature in prisotnosti drugih stru-

Nepravilni prevoz odlitkov

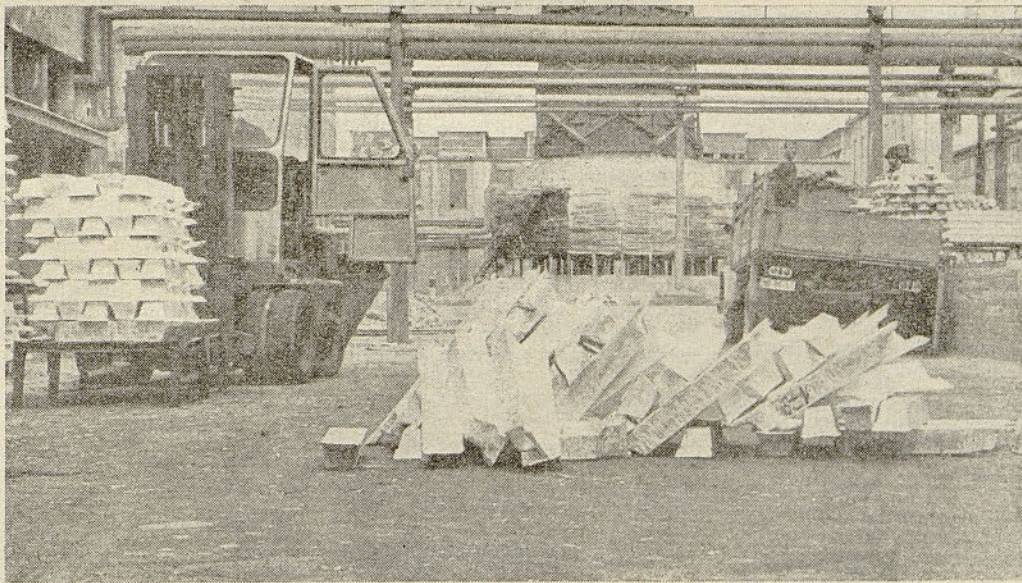
Odlitke je premeščal viličar, s katerim je upravljal voznik za tovrstna vozila. Iz slike je videti, da so se odlitki razsuli. Do tega je prišlo zato, ker voznik ni upošteval določenih predpisov za prevoz bremen.

Voznik vozila-viličarja je med drugimi tudi dolžan, da pred prevozom bremena le-tega tudi pregleda. Vendar tega vsi vozniki ne storijo in s tem kršijo interne predpise o pravilnem nakladanju npr. odlitkov, kakor tudi do katere višine smejo naložiti sklad odlitkov. V našem primeru je sklad odlitkov segal do zgornjega roba vozila. S tem je tudi vozniku omejil pogled iz kabine. Takšna nerednost pri upravljanju tovrstnega dela vodi do poškodb ljudi in strojelomov. K sreči v tem primeru ni prišlo do nezgod.

Na levi strani posnetka vidimo viličarja, ki ima pravilno naložen sklad odlitkov in prav tako do dovoljene višine.

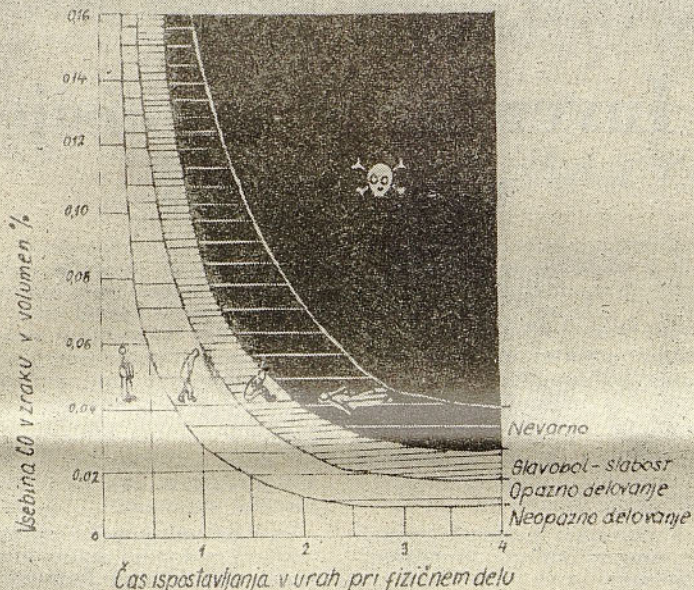
Vprašujemo, če v spornih obratih nadzorujejo nakladanje in prevoz? Po sliki sodeč verjetno ne, ker »nekateri« tam zaposleni ne vedo ali pa nočejo doumeti, da lahko takšno in podobno razsutje bremena na prehodih ogroža mimoidoče delavce!

-Ker

Pravilni prevoz odlitkov

VPLIV CO NA ČLOVEKA V ODVISNOSTI OD ČASA DELOVANJA

za medicino dela s potrebnim aparatom in ugotovil mesta, kjer je uhajal plin.

Opisani dogodki že dajo naslutiti, kako nevaren je ogljikov monoksid, ko že v tako majhnih količinah, ki jih z normalnimi laboratorijskimi aparati ne moremo določiti, povzroča zastrupitve in nezvesti. Oglejmo si nekoliko natančneje tega zahrbtnega morilca.

Naša kri — z žilami, po katerih teče — tvori zelo fino izdelani prometni transportni sestav. V tem sistemu se transportirajo hraniva, kisik, obramba in kdo ve kaj še vse. Rdeča krvna telesca so embalaža za prenos kisika, ki je potreben za notranje izogrevanje in proizvodnjo toplote, potrebne za življenje. Prav rdeče barvilo v krvi je aktivni del pri prenosu kisika.

Rdeče krvno barvilo ali hemoglobin, kakor ga imenuje znanost, v pljučih veže kisik in ga kot svetlo rdeča kri raznaša po telesu na tista mesta, kjer je potreben, odda in se kot temna gosta kri vrača zopet v pljuča po novi kisik.

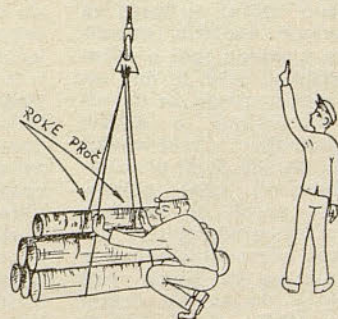
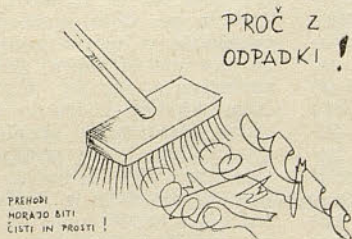
Ves sistem tega prenosa je zelo lepo urejen in zelo lep dela. Če potrebuje telo več energije, je dihanje pospešeno, delo srca prav tako in s tem se pospeši tudi notranji transport krvi in tudi kisika.

penih plinov v zraku, posebno pa od trajanja vdihavanja zastrupljenega zraka. Iz priloženega diagrama je dobro razvidno, kakšni so ti odnosi:

- pri 0,01 % CO v zraku je možno dihanje brez nevarnosti več ur,
- pri 0,03 % CO v zraku je možno dihanje brez nevarnosti eno uro,
- pri 0,06 % CO v zraku so opazni efekti že po eni uri,
- pri 0,1 % CO v zraku so opazni neprijetni efekti po eni uri,
- pri 0,15 % CO v zraku so opazni nevarni efekti po eni uri,
- pri 0,4 % CO v zraku nastopi smrt pred eno uro.

Kakor vidimo, se pojavljajo znaki zastrupljenja in nezvesti že pri zelo majhnih koncentracijah CO in je razumljivo, da jih laboratorij z aparati za navadno plinsko analizo ni mogel določiti.

Pri nas velja kot maksimalno dovoljena stalna koncentracija CO v zraku, kjer delamo, le 0,005 %, v Severni Ameriki pa 0,01 %. Iz opisa delovanja mehanizma vezanja CO na hemoglobin in pri tem oviranje delovanja kisika je razumljivo, da se človek tudi njegovim manjšim koncentracijam (Nadaljevanje na 10. strani)

Z ZASEDANJA DELAVSKEGA SVETA

DELAVSKI SVET JE IMEL SVOJE 9. REDNO ZASEDANJE 21. MARCA 1967. TO ZASEDANJE JE BIL POTREBNO ZARADI RAZPISA VOLITEV V DELAVSKI SVET IN SVETE PROIZVAJALCEV DELOVNIH ENOT.

V skladu z zakonitimi predpisi in z določili statuta našega podjetja preneha vsako leto polovici članov delavskega sveta in svetov proizvajalcev delovnih enot mandatna doba. Ker je volitve potrebno izvesti do konca meseca aprila, jih je delavski svet za naše podjetje razpisal za 20. april. Po razporedu izmen se namreč tega dne lahko udeležijo volitev delavci iz vseh izmen, vendar pa morajo biti volišča odprta od 5. do 23. ure. — Delavski svet je imenoval tudi organe za izvedbo volitev. V volilno komisijo so imenovani Marjan Trbovšek, dipl. pravnik, Cilka Podbreznik in Katarina Perič, v Komisijo za volilne imenike pa Jože Brglez, Pavla Elsner in Maja Stefanciosa.

Spremembe pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov

Upravni odbor je pripravil za vse svete proizvajalcev delovnih enot predlog popravkov pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov, ki se nanašajo na obračunavanje boleznine za prvih 30 dni. Vsi sveti proizvajalcev so predlog upravnega odbora dali v javnost, v enaki obliki pa ga je sprejel SP DE glinice, vzdrževalnih obratov in osrednjih služb. SP DE aluminija je sprejel spremembe pravilnika tako, da se 3. točka 38. člena dopolni v toliko, da se za poklicne bolezni štejeta tudi revmatizem in astma. SP DE promet je sklenil, da se za tuberkulozo in rakasta obolenja obračunava 100% nadomestilo od osnove za prvih 30 dni. SP DE energetike je sklenil, da se poškodbe na poti na delo in z dela obračunavajo po enakih kriterijih kot poškodbe na delu, da se za tuberkulozo in rakasta obolenja obračunava 100% boleznina od osnove, da bi naj vsem zavarovancem izplačevali enako nadomestilo, če so v stacionarnem zdravstvenem ali kakršnem drugem specializiranem zavodu in da bi zdravniku predpisali deljen delovni čas (dopolnil in popoldan).

Delavski svet je ugotovil, da so posamezne spremembe predloga, ki ga je pripravil upravni odbor, sprejete na svetih proizvajalcev v takšni obliki, da niso v skladu z zakonom, kot n. pr. 100% osnova za obračun nadomestila za TBC in rakasta obolenja, da bi obračunavali poškodbe na poti na delo in z dela po enakih kriterijih kot poškodbe pri delu in da bi izplačevali enako nadomestilo vsem, ki so v stacionarnem zdravstvenem ali kakršnem drugem specializiranem zavodu.

Delavski svet je zaradi tega menil, da morajo biti v podjetju uveljavljeni enotni kriteriji za obračunavanje osebnih dohodkov, ki so v skladu tudi z zakonitimi predpisi, zato je dal soglasje k spremembam in dopolnitvam pravilnikov o delitvi osebnih dohodkov v taki obliki, kot so jih sprejeli sveti proizvajalcev delovnih enot glinice, vzdrževalni obrati in osrednje službe, svetom proizvajalcev delovnih enot energetike, prometa in aluminija pa jim jih je vrnil z naročilom, da so jih dolžni sprejeti v takšni obliki, kot so bili dani v javnost. To pravico dajejo delavskemu svetu določila statuta podjetja.

V razpravi je delavski svet tudi ugotovil, da delavci niso seznanjeni s seznamom poklicnih bolezni, zato je sklenil, da je treba ta seznam objaviti.

Spremembe organizacijskih shem

Delavski svet je dal soglasje naslednjim spremembam organizacijskih shem, ki so jih sprejeli sveti proizvajalcev delovnih enot:

— **aluminij:** v organizacijski enoti elektrolize se na delovnem mestu skupinovodje elektrolizerjev poveča zasedba za 4 delavce in na delovnem mestu elektrolizer tudi za 4 delavce;

— **promet:** ustanovita se novo delovno mesto VKV avtoelektrikar s skupno ocenitvijo 658 točk in del. mesto voznik samonakladalca s skupno ocenitvijo 640 točk;

— **osrednje službe:** v splošni službi se pri delovnem mestu delavec v družbeni prehrani zmanjša zasedba za enega in se na račun tega ustanovi novo delovno mesto v isti službi — »administrator« s skupno ocenitvijo 530 točk.

Spremembe pravilnika o izobraževanju in strokovnem izpopolnjevanju

Delavski svet je sprejel spremembe pravilnika o izobraževanju in strokovnem izpopolnjevanju in strokovnem izpopolnjevanju v taki obliki, kot so bile predložene. Pripombe, ki sta jih dala k osnutku teh sprememb Anton Fajferič in Karl Spolenak, je delavski svet zavrnil, ker je ugotovil, da dajeta splošne pripombe na navedeni pravilnik in predlagata ureditev kvalifikacij za starejše delavce, ki si niso mogli pridobiti ustrezne kvalifikacije z rednim šolanjem zaradi medvojnih in povojnih razmer.

Spremembe in dopolnitve pravilnika o delovnih razmerjih

Pri dodeljevanju rednih letnih dopustov so nastajale v podjetju težave, ker smo morali v smislu določil temeljnega zakona o delovnih razmerjih šteti za določanje dopusta 6 delovnih dni tedensko. Da bi se v prihodnje izognili tem težavam, je bilo potrebno najti sistem preračunavanja delovnih dni dopusta po zakonu v 8-urne delovne dni po razporedu izmen. Pri tem smo ukrepali tako, da smo dneve dopusta, ki morajo biti 7-urni, pomnožili s 7 urami, tako dobili število, ki smo ga nato delili z 8 urami, kolikor traja naš delovni čas. Tako smo dobili število 8-urnih delovnih dni dopusta, pri čemer pa je prišlo do razlik v urah. Te razlike so za-

okrožene na cele dneve in smo pri tem ukrepali tako, da smo pozitivne razlike do 3 ur zaokroževali navzdol, od 4 ur naprej pa navzgor.

Delavski svet je po predpisanim postopku zaradi obrazloženega sprejel naslednje spremembe in dopolnitve pravilnika o delovnih razmerjih:

— 71. člen se dopolni tako, da se glasi: »Za letni dopust se šteje 6 delovnih dni po 7 ur.«

— 72. člen se dopolni tako, da se glasi: Dolžina letnega dopusta se določa v delovnih dnevih po 7 ur po naslednjih osnovah:

- a) pogoji delovnega mesta;
- b) dolžina delovne dobe;
- c) posebni pogoji;
- d) socialni pogoji.

— Za 76. členom se doda novi člen, ki se glasi:

Preračunavanje iz dopusta, določenega po členih 72 do 76 tega pravilnika, v plačane dela proste dneve po razporedu izmen se vrši po naslednji tabeli:

Dnevi dopusta	Dela prosti dnevi po čl. 72—76 po razporedu izmen
14	13
15	13
16	14
17	15
18	16
19	17
20	18
21	18
22	19
23	20
24	21
25	22
26	23
27	24
28	25
29	25
30	26

— Nadalje je spremenjen tudi 88. člen pravilnika o delovnih razmerjih, po katerem ima sedaj delavka pravico do porodniškega dopusta za nosečnost in porod, ki traja brez presledka 105 koledarskih dni. — Z zdravniškim izvidom sme nastopiti delavka porodniški dopust 45 dni pred porodom, mora pa ga nastopiti 28 dni pred porodom.

Delavski svet je sočasno sprejel spremembo 10. člena, ki ga je dopolnil s tem, da je lahko tisti delavec, ki je že bil zaposlen v podjetju in nima po zakonitih predpisih pravice do ponovne zaposlitve, ponovno sprejet na delo le s poprejšnjim soglasjem delavskega sveta, ki ga priskrbi kadrovska služba podjetja.

SP DE vzdrževalni obrati je k tej spremembi pravilnika pripomnil, da bi naj o tem vprašanje odločali sveti proizvajalcev delovnih enot. Delavski svet te pripombe ni osvojil.

Letno poročilo službe varnosti pri delu

Delavski svet je potrdil letno poročilo službe varstva pri delu, pri tem pa je ugotovil, da je varstvo pri delu problematično vprašanje v našem podjetju in da moramo še naprej skrbeti za zmanjšanje števila nesreč pri delu. Skrbeti moramo tudi za redne zdravstvene preglede delavcev, kot je to predpisano s splošnimi akti podjetja. Služba varstva pri delu je dolžna skupaj s komercialno službo skrbeti za zadostne količine zaščitnih sredstev in za take vrste, ki bodo najprimernejše za zaščito delavcev.

Počitniški dom

Delavski svet je ponovno obširno razpravljal o počitniškem domu. Upravni odbor počitniškega doma je pripravil predloge za najnujnejše ureditve počitniškega doma, ki jih pa delavski svet ni sprejel, temveč je sklenil, da je treba za letošnje leto oddati počitniški dom v najem najboljšemu ponudniku.

Počitniška praksa

Delavski svet je sklenil, da lahko v letošnjih počitnicah, t. j. v mesecu juliju in avgustu, opravljajo počitniško prakso dijaki in študenti raznih šol v našem podjetju, in sicer iz visokih šol 14 študentov, iz višje šole eden, iz srednjih tehniških šol 18, iz ekonomske srednje šole 6 in iz administrativne šole 6.

Delavski svet je določil tudi višino nagrad za praktikante, ki so za II. in IV. letnik srednje in visoke šole 300 N din, za I. in II. letnik srednje, višje in visoke šole 280 N din in za dijake administrativne šole 250 N din. Vsi praktikanti bodo dobili v času prakse tudi brezplačno malico v našem podjetju.

Ob koncu je delavski svet določil novo višino honorarjev članom industrijskega gasilskega

društva za vaje, ki so 6 N din na uro, in odobril izšolanje 5 voznikov C-kategorije med člani IGD, ki bodo v primeru potrebe lahko vozili gasilski avtomobil. — Pooblastil je direktorja podjetja in vodjo splošne službe, da lahko zamenjujeta in dodeljujeta stanovanja v Kidričevem — nasele II.

Delavski svet je sprejel zaključke konference samoupravljalcev, ki je bila 12. januarja 1967, in sklenil, da naj služijo kot vodilo pri nadaljnjem delu organov delavskega samoupravljanja v našem podjetju.

Delavski svet je še sprejel teze novih osnov za delitev dohodka in obračunavanje osebnih dohodkov in sklenil, da jih je treba dati v obravnavo članom delovne skupnosti.

Najmanjši radijski sprejemnik

Na japonskem trgu se dobi najmanjši radijski sprejemnik, ki ima zelo dober zvok, čeprav je dolg komaj 5,8, visok 3,1 in širok 1,8 cm. Vgrajeni elementi so menda enakovredni aparatu z devetimi transistorji. Miniaturni radijski sprejemnik, ki ga je poslala na trg tokijska industrijska družba »Sony«, stane 27 dolarjev.

Inventurne komisije opozarjajo

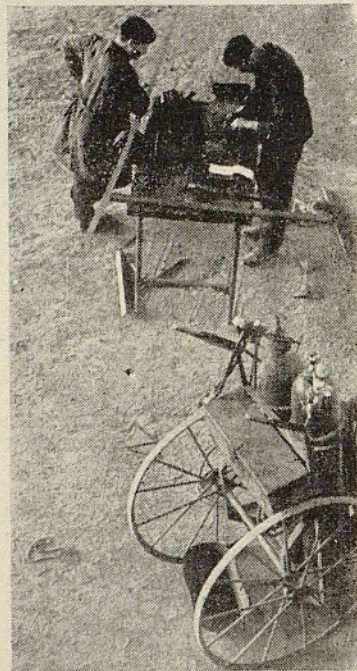
Z vsakoletnim popisom osnovnih sredstev in vseh drugih sredstev ugotavljajo inventurne komisije dejansko stanje teh sredstev, t. j. če so v podjetju in v kakšnem stanju so. Če nekaj let nazaj lahko zasledimo v takih poročilih razna opozorila o slabem stanju osnovnih sredstev. Komisije dajejo tudi konkretne predloge za rešitev teh problemov, ki pa ostanejo, kot kaže, nerealizirani.

Organi delavskega samoupravljanja, ki so obravnavali inventuro, so letos znova ugotovili enako stanje.

V poročilih popisnih komisij se namreč kažejo te pomanjkljivosti:

— pročelja na objektih glinice so na posameznih mestih poškodovana, tako da jih je potrebno popraviti in zavarovati opečno zidovje; na mestih, kjer so poškodovani žlebovi streh, odpada omet; na južni strani kalcinacije I je treba ponovno vgraditi 5 oken in nadomestiti polomljene šipe; nad vzhodom v kalcinaciji I ob dimniku so manjše razpoke; potrebno je prezidati 80 m tovarniškega dimnika in sicer 7 m zgornjega dela z vencem; popravilo strelvodnih naprav; pri hladilnem stolpu pri dekompozirjih je potrebno obnoviti leseni obod in kanale; fasado kotlarne bo treba na več mestih popraviti; v notranjosti kotlarne je potreben novi oplesek; na južnem delu stiskalnice je odpadel velik del ometa. Komisija za popis družbenega standarda ni mogla izvršiti inventure v samskem domu v predpisane času, ker je imela velike težave z iskanjem raznega inventarja in osnovnih sredstev. — Naštevali bi lahko še in še, da ne govorimo, na kakšne težave so komisije naleteli pri iskanju posameznih strojev in naprav. Stroj so bili oštevilčeni z inventurnimi številkami, vendar so te sčasoma izginile, postale so nevidne, pločevinaste so razjedli razni lugi in kisline ali pa so odtrgane s stroja.

Upravni odbor je sodil, da so za takšno stanje odgovorni predvsem gospodarji posameznih objektov oziroma vodje delovnih in organizacijskih enot. Odgovorni vodje bi morali skrbeti za redno vzdrževanje svojih objektov in strojev, v obrat pa ne bi smeli sprejeti stroja

Izdelava podesta za čiščenje drsnih vodnikov na žerjavu po nalogu službe SVD

POKLICNE BOLEZNI

»Kadar vstopite v bolnikovo hišo, ga vprašajte, kakšne bolezni ima, kaj jih je povzročilo, koliko dni je že bolan, če ima prebavo v redu in kakšno hrano uživa.« Tako pravi Hipokrat v svoji knjigi »Obolenja«. Držnil bi si dodati še eno vprašanje: »Kakšen poklic opravlja?« — Bernardo Ramazzini (l. 1700). Tega nasveta ni treba ponavljati dandanašnjim zdravnikom, saj ga s pridom uporabljajo pri vsakdanjem delu že dolgo vrsto let. Znano je, da je zdravje človeka odvisno prav tako od okolja in pogojev, v katerih živi doma, kot od poklica, ki ga opravlja. Vemo tudi, da obstajajo poklicne bolezni že od časov, ko se je človeško delo pričelo deliti najprej na razne panoge in nato na poklice. Čimbolj se človeško delo specializira, tem več je tudi poklicnih bolezni. Seveda pa je to odvisno tudi od napredka medicine, ki iz dneva v dan odkriva nove poklicne bolezni, ki jih pa poskuša tudi uspešno zdraviti. To se lepo vidi tudi v naši zakonodajni praksi: do leta 1958 smo imeli v Jugoslaviji priznanih le 24 poklicnih bolezni, po tem letu (ko je izšel ustrezen zakon) pa imamo pri nas priznanih že 44 poklicnih bolezni. Kaže pa se potre-

ba, da bi ta seznam še dopolnili. Tudi na tem področju smo se namreč pričeli zgledovati po nekaterih naprednih zahodnih državah. Ponekod v industrijskih državah imajo celo velike institute za preučevanje poklicnih bolezni, predvsem najnevarnejše izmed njih — silikoze.

Vrnimo se spet k pojmu poklicna bolezen. Zakon (48. člen TZIZ) jo opredeljuje takole: »Poklicne bolezni so določene bolezni, povzročene z daljšim neposrednim vplivom delovnega procesa in delovnih pogojev na določenih delovnih mestih ali delih oziroma dejavnostih.«

Da si delavec, ki je zbolel za poklicno boleznijo, pridobi določene pravice, pa dovoljuje zakonodajalec še tole možnost: »Za poklicno bolezen se šteje tudi bolezen, ki sicer ni posledica dela na določenem delovnem mestu oziroma posledica določenega dela, temveč posledica kakšnega drugega dela, ki ga je zavarovanec opravljal v interesu organizacije ali zavoda, s katerim je bil v delovnem razmerju.«

To pa lahko bolj po domače povemo še takole: Vsako bolezen, ki nastane zaradi izvrševanja kakšnega dela ali poklica, imenujemo poklicno bolezen.

Vzrok bolezni je torej škodljivost pri delu. Poklicne škodljivosti pa lahko nastanejo zaradi:

1. nepravilne organizacije dela: predolg delovni čas, prekomeren tempo dela in neprimeren režim dela, prisilna drža, preobremenitev čutil, dihal, živčevja, rok in nog.

2. načina proizvodnje:

a) mehanični dejavniki — ropot, tresenje, eksplozije;

b) neprimerne klimatske razmere — mraz, vročina, vlaga, atmosferski pritisk;

c) žarčenje — ultravijolični, rentgenski žarki, radioaktivne snovi, infrardeči žarki, premočni svetlobni žarki;

d) kemični dejavniki — zdravju škodljive snovi v plinskem, tekočem in trdem stanju;

e) fiziološki dejavniki (okužbe, paraziti) — stik z bolnimi ljudmi, živalmi, okuženimi surovinami.

3. pomanjkljivih splošnih življenjskih pogojev.

Tako lahko sodijo med poklicne bolezni celo:

akutne kapljicne okužbe dihal, pljučna tuberkuloza, čreves-

ne nalezljive bolezni, revmatizem itn.

Najpogostejše poklicne bolezni pa so:

1. zastrupitve — akutne in kronične,

2. pnevmokonioze — kronične okvare pljuč zaradi vdihavanja škodljivega prahu,

3. dermatoze — akutna in kronična obolenja kože zaradi dražljivih snovi — ekcemi,

4. poškodbe sluha.

Ker je družbi veliko do tega, da so njeni člani čimbolj zdravi (kot smo rekli, povzročajo poklicne bolezni izvrševanje dela ali poklica), je poskušala prek socialnega zavarovanja dati vsem, ki so zboleli za poklicno boleznijo, čim več ugodnosti. Vsakega bolnika seveda najbolj prizadene izguba dela osebnega dohodka. Zato dobivajo delavci, ki bolehalo za kakšno poklicno boleznijo, v času odsotnosti od dela, enake osebne dohodke, kot bi jih dobili, če bi delali. Dalje imajo delavci, ki so zboleli za poklicno boleznijo, pravico do spremembe delovnega mesta. To se pravi, da jim mora delovna organizacija obvezno dati delovno mesto, ki ustreza njihovim preostalim delovnim sposobnostim.

Vsaka delovna organizacija pa je dolžna tudi takoj preme-

stiti z nevarnega delovnega mesta delavca, če zdravnik meni, da je zbolel za poklicno boleznijo, ali pa obstaja bojazen, da bi lahko zbolel. In še to: vsak pojav poklicne bolezni je treba takoj prijaviti pristojnim organom, da nemudoma ukreduje vse potrebno, da do poklicnih bolezni ne pride več.

Poznamo poklicne bolezni v ožjem in širšem smislu. Poklicne bolezni v ožjem smislu so tiste, ki jih priznava zakon. Poklicne bolezni v širšem smislu pa so tiste, ki so v kakšni tovarni ali panogi pogostejše kakor drugod. Za rudarje so prav gotovo poklicna bolezen revmatična obolenja (to velja tudi za nekatere naše obrate); za tekstilne delavce obolenja dihal (tu zraven so naši elektrolizerji); za administrativno osebje zaprtje in druge prebavne motnje; za vlakovno osebje, šoferje in druge poklice, kjer je veliko potovanj, so značilne želodčne in črevesne bolezni. Ker je teh bolezni mnogo, so iz gospodarskih, pa tudi iz zdravstvenih razlogov še važnejše kot poklicne bolezni v ožjem smislu. Ker pa je plačnik vseh obveznosti, ki gredo iz tega naslova, socialno zavarovanje, si le-to seveda raje prizadeva, da bi bila kaka bolezen manj priznana, kot pa nasprotno.

Rekli smo, da imamo v Jugoslaviji priznanih 44 poklicnih bolezni. Poglejmo, katere so:

Seznam poklicnih bolezni v smislu 46. člena zakona o invalidskem zavarovanju

Zap. št.	Poklicna bolezen	Dela in proizvodjalni procesi, pri katerih se bolezen pojavlja	Posebni pogoji za priznanje bolezni kot poklicne bolezni	Zap. št.	Poklicna bolezen	Dela in proizvodjalni procesi, pri katerih se bolezen pojavlja	Posebni pogoji za priznanje bolezni kot poklicne bolezni
1.	Zastrupitev s svincem in njegovimi spojinami in zmesmi	Pri vseh delih, kjer prihaja delavec med proizvodjalnim procesom v dotik s škodljivo snovjo	Delovna anamneza, klinična slika s pojavi splošnih okvar organizma ali življenjsko pomembnih organov oziroma organskih sistemov ter pozitivni laboratorijski izvidi (krvi, sekretov in ekskretov)	15.	Zastrupitev z žveplovim ogljikom	Pri vseh delih, kjer prihaja delavec med proizvodjalnim procesom v dotik s škodljivo snovjo	Delovna anamneza, klinična slika s pojavi splošnih okvar organizma ali življenjsko pomembnih organov oziroma organskih sistemov ter pozitivni laboratorijski izvidi (krvi, sekretov in ekskretov)
2.	Zastrupitev z živim srebrom ter njegovimi spojinami in amalgami	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	16.	Zastrupitev z žveplovim vodikom	Isto kot pod zap. št. 15.	Isto kot pod zap. št. 15.
3.	Zastrupitev z arzenom in njegovimi spojinami	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	17.	Zastrupitev z metilnim alkoholom	Isto kot pod zap. št. 15.	Isto kot pod zap. št. 15.
4.	Zastrupitev s fosforjem in njegovimi spojinami	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	18.	Zastrupitev z ogljikovim monoksidom	Isto kot pod zap. št. 15.	Isto kot pod zap. št. 15.
5.	Zastrupitev z manganom in njegovimi spojinami in zmesmi	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	19.	Zastrupitev s cianom in njegovimi spojinami	Isto kot pod zap. št. 15.	Isto kot pod zap. št. 15.
6.	Zastrupitev s fluorom in njegovimi spojinami	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	20.	Zastrupitev z nitrozniimi plini	Isto kot pod zap. št. 15.	Isto kot pod zap. št. 15.
7.	Zastrupitev z berilijem in njegovimi spojinami in zmesmi	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	21.	Zastrupitev z insekticidnimi, herbicidnimi, fungicidnimi in deratizacijskimi sredstvi	Pri vseh delih, kjer prihaja delavec v dotik s temi sredstvi	Isto kot pod zap. št. 15.
8.	Zastrupitev s kadmijem in njegovimi spojinami in zmesmi	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	22.	Zastrupitev z estrom dušikove kisline (nitroglicerina, dinitroglicerina in drugi derivati)	Isto kot pod zap. št. 21.	Isto kot pod zap. št. 15.
8.	Zastrupitev s kadmijem in njegovimi spojinami in zmesmi	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	23.	Bolezni zob, ki jih povzročajo mineralne kisline	Isto kot pod zap. št. 21.	Poškodbe sprednjih zob v taki meri, da povzročajo težje prebavne in govorilne motnje
10.	Zastrupitev s klorom, bromom in jodom ter njihovimi spojinami	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	24.	Silikoza	Pri vseh delih, kjer se razvija prah silikogenega značaja, ki vsebuje prosti SiO ₂	a) Delovna anamneza, jasen rentgenski izvid in objektivno dokazane klinične funkcijske motnje b) Delovna anamneza, jasen rentgenski izvid brez posebnih funkcijskih motenj, kjer bi pa nadaljnje delo še bolj ogrožalo zdravje in povečevalo možnost, da postane delavec še težji invalid
11.	Zastrupitev s kromom in njegovimi spojinami	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	25.	Silikotuberkuloza	Isto kot pod zap. št. 24.	Jasno dokazana silikoza z aktivno tuberkulozo
12.	Zastrupitev z benzolom in njegovimi homologi	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.	26.	Azbestoza	Pri vseh delih, kjer se razvija azbestni prah	Delovna anamneza, jasen rentgenski izvid in objektivno dokazane klinične funkcijske motnje
13.	Zastrupitev z nitro in amino spojinami benzola, njihovimi homologi in derivati	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.				
14.	Zastrupitev s halogenimi derivati ogljikovodikov mastne in aromatske vrste	Isto kot pod zap. št. 1.	Isto kot pod zap. št. 1.				

Zap. št.	Poklicna bolezen	Dela in proizvodjalni procesi, pri katerih se bolezen pojavlja	Posebni pogoji za priznanje bolezni kot poklicne bolezni	Zap. št.	Poklicna bolezen	Dela in proizvodjalni procesi, pri katerih se bolezen pojavlja	Posebni pogoji za priznanje bolezni kot poklicne bolezni
27.	Aluminoza in talkoza	Pri vseh delih, kjer se razvija prah aluminija, njegovih spojin in talkuma	Delovna anamneza, jasen rentgenski izvid in objektivno dokazane klinične funkcijske motnje	36.	Obolenja mišic, sklepov, krvnih žil in živcev	Pri delu z aparati na stisnjen zrak in drugimi podobnimi aparati, ki povzročajo stresanje oziroma vibracije	Delovna anamneza, klinična slika in trajna organska in funkcijska okvara
28.	Bronhialna astma	Pri vseh delih, kjer se razvija prah z alergeni lastnostmi	V primerih, v katerih je s testi in s kliničnim pregledom obolelih dokazano, da so dobili nadihu zaradi delovanja fizikalnih, biotičnih ali kemičnih činiteljev, ki so značilni za tehn. proces	37.	Kronični bursitis	Pri vseh vrstah del, ki povzročajo zaradi stalnega pritiska ali stresa kroničen bursitis	Delovna anamneza in klinična slika vnetja komolčne, ramenske in prepatelarne burze, ki imajo za posledico omejeno ali popolnoma izgubljeno funkcijo ustreznega sklepa
29.	Bolezni globokih bronhijev in pljuč, ki jih povzroča prah Tomaževe žindre	Pri mletju, mešanju in uporabi Tomaževe žindre	Del. anamneza in klinična slika bolezni v obliki hude krupozne pleuropneumonije ali bronhopneumonije	38.	Paraliza (popolna ohromelost) živcev zaradi pritiska pri prenapenjanju in dolgotrajnih prisilnih nefizioloških položajih telesa	Pri vseh vrstah dela, pri katerih je prisilni nefiziološki položaj telesa ali pritisk zunanjih predmetov na telo povzročil okvaro motorne funkcije živcev	Delovna anamneza, klinična slika in ugotovljena ireparabilnost živca
30.	Bolezni, ki jih povzročajo rentgenski žarki, izžarevanje radija in radioaktivnih snovi ter drugi viri ionizirajočega izžarevanja	Pri vseh delih, kjer se dela z rentgenom, radijem in radioaktivnimi snovmi	Delovna anamneza, klinična slika splošnih okvar organizma, spremembe v krvi in kožna obolenja	39.	Poškodbe meniskusa kolena in intervertebralnega diska zaradi dolgotrajnega naporenega nefiziološkega dela	Pri vseh delih, ki terjajo trajno preobremenjenost v klečečem ali čepečem položaju (meniskopatija) oziroma pri vseh delih, ki terjajo preobremenjenost hrbtenice ali naglo spreminjanje položaja posameznih njenih delov	Delovna anamneza, jasen rentgenografski izvid in funkcijska okvara
31.	Maligne neoplazme a) na koži	Pri vseh delih, pri katerih lahko pride do rentgenskega, radijskega in radioaktivnega obsevanja, do večletnega dotika z destilati črnega premoga, nafte ipd. snovmi; do večletnega dotika s kromovimi solmi	Delovna anamneza in klinični izvid, potrjen s patohistološkim izvidom	40.	Težka obolenja in recidive poklicne kožne bolezni, ki zahtevajo spremembo poklica ali delovnega mesta	Pri vseh delih in poklicih, pri katerih je mogoč trajnejši dotik z alergogeno snovjo	Delovna anamneza, pozitivni kožni testi in klinična slika težkega obolenja ali recidiv kožne bolezni, ki zahtevajo spremembo poklica ali delovnega mesta
	b) na sečnem mehurju	Pri vseh delih, pri katerih lahko pride do večletnega dotika z aromatičnimi amini (anilin, benzinidin in betanaftilamin)	Delovna anamneza in klinični izvid, potrjen s patohistološkim izvidom	41.	Tropične bolezni	Pri vseh delih osebja dolge plovbe in osebja, ki službuje v tropičnih krajih	Delovna anamneza, klinična slika s trajnimi organskimi funkcijskimi okvarami organizma
	c) na pljučih	Pri vseh delih, pri katerih lahko pride do večletnega delovanja snovi, ki povzročajo pljučnega raka (radioaktivne snovi, krom, nikelj in drugi kancerogeni agensi)	Delovna anamneza, rentgenografija pljuč in skopija pljuč, nato bronhografija; dokaz malignih celic v pljunku ali pozitiven patohistološki izvid	42.	Obolenja zaradi ankilostoma duodenale in anguillula intestinalis	Pri rudarjih in drugih delavcih v rudnikih, pri gradnji predorov in pri drugih podobnih delih v zvezi z globinskim kopanjem	Delovna anamneza, klinična slika (težka anemija), pozitivni laboratorijski izvidi (parazitna jajčeca, eozinofilija in dr.)
32.	Obolenja, ki jih povzroča povečani ali zmanjšani zračni tlak	Pri delavcih v kesonih, pri potapljačih in letalskem osebju.	Delovna anamneza, klinična slika s pojavi splošnih okvar organizma ali okvare življenjsko važnih organov oziroma organskih sistemov	43.	Nalezljive bolezni	Pri zdravnikih in medicinskem osebju, veterinarjih in veterinarskem osebju ter drugem pomožnem osebju, ki je zaposleno v bolnišnicah, zdraviliščih, ambulantah in drugih zdravstvenih zavodih, če zbolijo v zvezi z negovanjem ljudi ali živali, bolnih za nalezljivo boleznijo ali v zvezi s sečiranjem mrličev ali delom s kužnimi snovmi; pri osebju v znanstvenih medicinskih laboratorijih, ki dela s kužnimi snovmi ali živalmi, ter pri osebju, ki je zaposleno pri preprečevanju in znanstvenem raziskovanju nalezljivih bolezni	Delovna anamneza, ki dokazuje krajevno in časovno povezanost z zadevnim delom oziroma dejavnostjo. Klinična slika z organsko funkcijsko okvaro organizma oziroma okvaro življenjsko in poklicno važnih organov in organskih sistemov ter pozitivnimi laboratorijskimi in rentgenološkimi izvidi
33.	Katarakta	Pri taljenju stekla in kovin	Večletno delo pri taljenju stekla in kovin, začetek motnosti na zadnjem polu leče enega očesa, ki je bližje viru izžarevanja	44.	Nalezljive bolezni, ki se prenašajo z živali na ljudi (antraks, malleus, bruceloza, nalezljiva zlatenica in dr.) in druge nalezljive bolezni, ki so z delom v krajevni in časovni zvezi	Poklicna ogroženost pri delu z okuženimi živalmi pri njihovi negi, zdravljenju ter pri delu z živalskim mesom, kožo, izdelki in odpadki	Isto kot pod zap. št. 43.
34.	Glušost ali močnejša naglušnost	Pri vseh delih, pri katerih nastaja ropot 80 fonov (decibelov) ali več	Večletno delo, hujše okvare notranjega slušnega organa, ki pripeljejo do popolne izgube sluha ali do tolikšne naglušnosti, da zavarovanec z boljše ohranjenim ušesom ne sliši navadnega govora na daljavo več kot 25 cm				
35.	Nistagmus rudarjev	Pri podzemnih rudarskih delih	Delovna anamneza in klinična slika, ki jo sestavljajo nehoteni oscilatorni ali ritmični trzaji oči v različnih smereh (vodoravni, navpični itd.), tako da je vid oslavljen vsaj za 5—0 %				

(Uradni list FRLJ, št. 49, z dne 10. decembra 1958)

To so torej bolezni, ki jih pri nas priznava zakon za poklicne bolezni. Zvezni sekretar za delo pa je pooblaščen, da po potrebi dopolnjuje ta seznam s poklicnimi boleznimi in natančneje določa dela in v njem določene pogoje. Iz tega torej sledi, da naš centralni delavski svet ni bil pristojen za sprejem sklepa, da se v TGA priznata za poklicni bolezen revmatizem in astma. Tak predlog so namreč dali zaposleni iz elektrolize, delavski svet pa ga ni sprejel, kajti za dopolnjevanje seznama poklicnih bolezni je pristojen samo zvezni sekretar za delo.

Povprašali smo za mnenje o tem, če sta astma in revmatizem lahko pri nas poklicni bolezni, še zdravstveno službo. Dobili smo naslednji odgovor: astmi škoduje predvsem prah, ki se nabira v stanovanjih, seveda pa prah na delovnem mestu položaj še slabša. Sicer pa zdravstvena služba za astmatiki nima preveč težav, večji problem ji

dajejo razni bronhitis, predvsem spastični. Glede revmatizma pa zdravstvena služba meni, da je skoraj nemogoče dokazati, da je kdo dobil revmatizem ravno na delovnem mestu, saj se človek v vsakdanjem življenju sreča z mnogimi dejavniki, ki so lahko povzročitelji te bolezni, tako doma, kot na delu in na delovnem mestu. Sicer pa mi tako ali tako nismo pristojni priznavati poklicnih bolezni.

Lahko pa, nasprotno, zelo veliko storimo, da do poklicnih bolezni ali kakih drugih bolezni ne pride. To nam omogoča ureditev delovnih mest, tako da odpravimo ali vsaj omejimo škodljive vplive, kot so prah, plin, prepah itn. Mnogo pa lahko naredimo za zdravje zaposlenih s tem, da spremenimo metode dela. Takih primerov imamo nekaj v naši tovarni, še več pa jih pozna svetovna zgodovina poklicnih bolezni.

Naše proizvodjalce prav gotovo zanima, kako je s poklicnimi boleznimi v našem kolektivu.

Obratna ambulanta oziroma njen vodja dr. Stjepan Kožul nam je o tem dal naslednje podatke:

1. **zastupitev s HG (živim srebrom):** leta 1960 se je z živim srebrom zastupilo pet delavcev. Zdravstvena služba je takoj ukrepala.

Rezultat: vsi delavci so zdravi; prostor, kjer je prišlo do zastupitve je preurejen, spremenil pa se je tudi način dela;

2. **zastupitev z benzolom:** Zastupili so se trije delavci, ki so sedaj zdravi. Preurejeni so bili delovni prostori in spremenil se je način dela;

3. **poklicna infiltracija pljuč (silikoza):** Za silikozo so zboleli trije delavci v peskarni. Zdravstveno stanje teh delavcev je urejeno, hodijo le še na redne zdravstvene preglede. Nevarno peskanje je bilo takoj ukinjeno;

4. **poklicna naglušnost (1960):** 10 šoferjev, premikačev in žerjavistov je postalo poklicno naglušnih. Naglušnost je bila prve in druge stopnje.

Od delavcev, ki delajo v ropotu, pa je postalo poklicno naglušnih 45 zaposlenih, in sicer 26 prve stopnje, 18 druge stopnje in 1 tretje stopnje. Ukrepi: delavci so bili premeščeni z nevarnih delovnih mest ali pa so dobili ustrezna zaščitna sredstva;

5. **poklicne dermatoze** (fotodermatoze, občutljivosti na anodno maso): Pojavljajo se predvsem poleti, pri manjšem številu zaposlenih. Ukrepi: ustrezen način dela in zaščitno mazilo;

6. **poklicni ekcemi:** Po vseh obratih je bilo nekaj primerov te bolezni, ki pa je bila lažje stopnje. Delavci so se redno zdravili;

7. **zastupitev s CO** (ogljikovim monoksidom): V 1966. letu so se lažje zastupili z ogljikovim monoksidom štirje delavci, ki pa so po nekaj dneh popolnoma ozdraveli.

Pa še pregled poklicnih bolezni za leto 1966. V celem letu je bilo v tovarni osem primerov poklicne bolezni, in sicer:

— tri pnevmokonioze (kronične okvare pljuč zaradi vdihavanja škodljivega prahu);

— tri poškodbe sluha;

— dve vnetji oziroma bolezni kože.

Toda obratna ambulanta ne skrbi samo za zdravljeneje poklicnih bolezni, marveč jih poskuša že takoj v kali zatreti. Tako je zdravstvena služba v zadnjih letih izvedla več temeljitih pregledov posameznih skupin delavcev glede vpliva določenih škodljivosti na njih. Obratna ambulanta pa redno opravlja tudi periodične preglede delavcev v tovarni.

Upam, da sem vsaj v grobem uspel prikazati zelo obširno problematiko poklicnih bolezni. Za konec pa bi hotel še enkrat ponoviti najvažnejše pravilo boja proti poklicnim boleznim. Glavni cilj vseh, ki se borijo proti poklicnim boleznim, ni razširjanje spiska teh bolezni, marveč je njihova osnovna naloga, da delovno okolje priredijo tako, da na njem ne bo več škod (Nadaljevanje na 10. strani)

Anton Kuhar, skladiščnik glavnega skladišča, je odšel 31. decembra 1966 v pokoj

Anton Kuhar

V februarški številki Aluminija, smo obljubili, da bomo v našem časopisu namenili kotichek delavcem, ki so odšli v pokoj. To obljubo tokrat izpolnjujemo, z upanjem, da bodo prišli v naslednjih številkah Aluminija na vrsto vsi tovariši, ki so odšli letos v pokoj.

Rodil se je v delavski družini 12. septembra 1911 v Ptuj. V šolo je hodil v svojem rojstnem kraju. V Ptuj se je tudi po končani obvezni šoli izučil za čevljarja.

V Kidričevo je prišel 1. junija 1948. leta. Zaposlil se je v skladišču na delovnem mestu skladiščnika. To delo je vestno in predano opravljal vse do svoje upokojitve 31. decembra 1966.

Anton Kuhar je ves svoj prosti čas posvetil glasbi in je še sedaj član sindikalne godbe. Sodelavci pa ga dobro poznajo tudi kot zastopnika DOZ in seveda tudi kot dobrega tovariša, vedno veselega, ki je bil zmeraj pripravljen pomagati in sodelovati pri raznih akcijah v tovarni in zunaj nje.

Strokovna usposobljenost zaposlenih v gospodarstvu

Informacijo o strukturi strokovne usposobljenosti zaposlenih v gospodarstvu sta na skupni seji 22. marca obravnavala republiški in gospodarski zbor skupščine SR Slovenije. Razprava je predloženo informacijo izvršnega sveta ugodno ocenila kot eno prvih raziskav kvalitativnih vidikov zaposlovanja. Izkazalo se je, da dilema o tem, ali več zaleže formalna izobrazba ali pa praksa, ni utemeljena, saj lahko le ustrezna strokovna izobrazba zagotavlja uspešno praktično delo. Kljub temu so sodili, da v sedanjih razmerah še ne bi bilo primerno, da bi republika predpisovala strokovno usposobljenost za posamezna vodilna delovna mesta. Takega ukrepa celotno gospodarstvo ne bi moglo izvajati, zato bi bilo treba vsestransko proučiti njegove posledice. Poskrbeti je tudi treba, da bodo samoupravni organi v samoupravnih aktih bolj dosledno zahtevali in zagotovili potrebno strokovnost za posamezna delovna mesta.

Iz pripravljenega materiala, kakor tudi iz razprave, povzemamo nekaj ugotovitev:

— sedanje stanje v kadrovski strukturi v delovni organizaciji je rezultat zgodovinskega razvoja podjetij na Slovenskem, ki so se pretežno razvila iz obrti v srednjo industrijo. Velik razvoj naše industrije in mesto, ki ga ima slovensko gospodarstvo v okviru celotne Jugoslavije, je nedvomno rezultat prizadevanj in delovnih izkušenj kadrov, ki so vodili ta podjetja v tem obdobju. Zaradi naglega razvoja, uspehov in specifičnih pogojev gospodarjenja pa je v podjetjih zastajala skrb za vzgojo kadrov in se je zanemarjala njihova strokovnost. To se odraža

tudi v nepopolnem preciziranju zahtev po strokovnosti v samoupravnih aktih delovnih organizacij.

— Poostrene zahteve gospodarjenja v pogojih uveljavljanja reforme zahtevajo spremembe v politiki zaposlovanja in kadrovanja. Novi pogoji zahtevajo formiranje novih konceptov politike zaposlovanja. Uvajanje sodobne organizacije proizvodnje in modernizacija tehnologije pa je predvsem odvisna od strokovne sposobnosti zaposlenih. Od zaposlenih s pomanjkljivim znanjem namreč ni mogoče pričakovati, da bi se zavzemali za sodobnejšo organizacijo proizvodnje in uvedbo sodobnih tehnoloških postopkov, in je za to potrebno imeti na vodilnih mestih v podjetjih ljudi, ki bodo sposobni in pripravljeni vse to storiti. Ne kaže pa pričakovati, da se bodo stvari same reševale v novih pogojih gospodarjenja, temveč je potrebno poiskati način, kako nastalo stanje čimprej zavestno izboljšati.

— Neustrezna izobrazba, zlasti mlajših kadrov, opozarja na to, da v zahtevah po strokovni usposobljenosti nismo bili dovolj dosledni, in bo za to potrebno z novo razporeditvijo kadrov in s poostritvijo zahtev po dopolnilnem izobraževanju reševati te probleme z večjo odločnostjo v samih delovnih organizacijah.

— Formiranje strokovnih kadrov je tesno povezano z ustrezno organizacijo izobraževalnih ustanov, ki se bo morala čimprej prilagoditi tako v količinskem kot v kvalitativnem pogledu potrebam, ki jih kaže gospodarstvo. Zato bi bilo potrebno definirati kadrovske potrebe, izdelati nomenklaturu poklicev

in temu ustrezno prilagoditi organizacijo in strukturo rednih šol in raznih oblik dopolnilnega izobraževanja.

— Pri urejanju kadrovske problematike si je treba prizadevati predvsem za preciznejše formuliranje kadrovske politike v statutarne akte delovnih organizacij. Delovnim organizacijam bo treba zato nuditi ustrezno strokovno pomoč, potrebna pa bo tudi ustrezna politična akcija družbenih organizacij.

— Sistem nagrajevanja po delu bo treba odločneje izpopolnjevati predvsem v smeri večjega stimuliranja vodilnih in strokovnih delavcev za dosežene uspehe ob sočasni poostritvi osebne odgovornosti za zaupane naloge.

— Organizacijo rednega šolstva je treba prilagoditi prizadevanjem za izboljšanje strokovne usposobljenosti in jo dopolniti z raznimi oblikami funkcionalnega izobraževanja za delovno mesto, ki ga je treba razvijati v delovnih organizacijah, strokovnih institucijah in šolah. Uveljaviti moramo načelo, da je za strokovne kadre potrebna tako šolska izobrazba, kot praksa. Delovne organizacije naj si zato z zaposlovanjem mladih izšolanih kadrov zagotovijo ustrezen izbor za vodilna in strokovna delovna mesta.

— Izvršni svet naj bi predložil skupščini SR Slovenije celoten program postopnega reševanja problematike neustrezne strukture strokovne usposobljenosti zaposlenih v gospodarskih in negospodarskih dejavnostih. Izobraževanje postaja ključno vprašanje našega družbeno-ekonomskega razvoja.

S. J.

Vključevanje in razporejanje delavcev

Študijska knjižnica Ptuj

TGA Boris Kidrič in Impol – tovariša na dopustu

K morju že hodimo skupaj na letni oddih, zakaj ne bi šli še kam drugam, na primer k Trem kraljem na Pohorju. Morda bi se domenili in uredili to postojanko na južnem delu Pohorja, ker ima zelo lepo lego. Krasen razgled, gorski zrak, sonce in gozdna tišina pa so gotovo pravo okolje za prijeten počitek sredi pohorskega zelenja.

Dopustnikov ne manjka, radi bi imeli le čim prijetnejše bivanje in kar največjo izbiro. Enim ne prija morje, drugi ne prenešajo vožnje, ali žele oboje, morje in planine, vsakega nekaj dni.

Zopet drugi preživijo svoj dopust pri delu, ne da bi vedeli, kako slabo so naložili svoje moči in drago plačali dobrine iz računa: počitek. Telesno delo si lahko privoščijo duševni delavci, da si razgibljejo mišice, fizični pa predvsem potrebujejo telesni počitek. Navadno je ravno narobe!

Utrujenosti do celotnega napora ne čutimo tako razločno kot neposredno po delu, zato jo obravnavamo manj resno. Tukaj lahko pomaga reforma, ki je prebrskala vse kotiche. Goto bi bi tudi v dopustu poiskali rezerve, če ne bi bil ta nujno potreben. Mi pa ga preprosto zamenjamo za kos pohištva ali obleko. Prispevke za dopust (tudi otroške) rajši zaupamo celo zakajenim točnicam, kot jih žrtvujemo koristnemu. Nepremišljeno je dejanje: kupova-

ti za denar lastno škodo in pri tem zavreči dobiček.

Uredba o ukinitvi letnega dopusta, če bi ta sploh obstajala, kar pa seveda ne bo, bi najbrž povzročila težko prekinitev dela, med pobudniki bi bili verjetno v prvi vrsti ljudje, ki ne gredo na dopust, ampak ga potrebujejo za delo. Med letom delamo, v dopustu pa večkrat garamo!

Sele bolezen navadno opomni človeka, da ni prav ravnal sam s seboj in je moral, ko slab šofer z vozilom, v prežgodnje generalno »popravilo«.

Če smo se prepričali, da je počitek človeku potreben, potem se je treba le še odločiti: kam? Da bi imeli čim bližje postojanko, se pridružimo našemu kolektivu in planinskemu društvu Impol. Postavimo si nekaj montažnih hišic, uredimo igrišča, smučišča in pozneje še bazen. Z ribiči se dogovorimo za ribolov na Črnem jezeru. Planinsko društvo bo uredilo dom, da bo lahko nudil vse potrebno gostom v hišicah in planincem, ki bodo obiskali dom. Cesta preko Smartnega je nekoliko daljša, ne bo pa dolgo, ko bomo prišli k Trem kraljem prek Tinja. Krajša in zelo lepa gozdna cesta iz Slov. Bistrice prek te gorske vasi bo privabila gotovo mnogo večje število občudovalcev gora. Stalna gosta pa naj bi bila kolektiva in poslovna tovariša TGA Boris Kidrič in Impol.

(Iz Metalurga-Impol)

njem ogroža svojo varnost ali varnost drugih pri delu, mu mora odgovorna oseba prepovedati nadaljnje delo na tistem delovnem mestu, dokler ogroža varnost pri delu, po potrebi pa tudi poskrbeti za njegovo odstranitev s tega delovnega mesta. Če delavec huje ogroža svojo varnost in varnost drugih pri delu, je odgovorna oseba v organizaciji dolžna predlagati postopek za njegovo izključitev iz delovne skupnosti zaradi hujše kršitve delovne dolžnosti.

5. ČLEN

Delavec, ki stopi na delo prvič ali pa po presledku, daljšem od 6 mesecev, ali ki preboli hujšo bolezen, ali pride na drugo delo, mora biti zdravniško pregledan. Pri pregledu se ugotovi, ali oseba izpolnjuje potrebne zdravstvene pogoje za varno opravljanje določenega dela.

6. ČLEN

Organizacija mora delavca ob prvi in ob vsaki kasnejši razporeditvi na delovno mesto, pa tudi med delom samim, če se spremene delovne razmere, poučiti zlasti:

— o nevarnosti, ki pri delu preti delavčemu zdravju oziroma življenju;

— o najprimernejšem načinu dela, ki delavcu zagotavlja varnost pri delu;

— o varstvenih ukrepih, ki jih mora delavec upoštevati, in okoliščinah, ki take ukrepe zahtevajo.

Poučevanje delavcev mora biti teoretično in praktično.

7. ČLEN

Organizacija mora opraviti občasne preizkušnje, ali so tisti, ki opravljajo, vodijo ali nadzorujejo dela, pri katerih je nevarnost za poškodbe in zdravstvene okvare večja, dovolj usposobljeni za varno opravljanje, vodenje in nadzorovanje takih del.

Organizacija mora o usposobljenosti delavcev po prejšnjem odstavku voditi ustrezen razvid.

8. ČLEN

Dokler delavec nima potrebne znanja o varstvu pri delu, ne sme samostojno opravljati in ne voditi ali nadzorovati takih del.

9. ČLEN

Ko organizacija po 4. točki 60. člena temeljnega zakona s statutom ali z drugim splošnim aktom določi način poučevanja, izpopolnjevanja in preizkušnja znanja delavcev iz tvarine varstva pri delu, ne sme pri delih, pri katerih je nevarnost za poškodbe in zdravstvene okvare v zvezi z delom večja, določiti za preizkušnjo daljšega roka od enega leta.

V. KAZENSKKE DOLOČBE:

Z denarno kaznijo od 300 do 500 N dinarjev se kaznuje za prekršek organizacija:

1. če tistega, ki stopi na delo prvič ali po presledku, daljšem od šestih mesecev, ali ki preboli hujšo bolezen ali pride na drugo delo, razporedi na delo v nasprotju z ugotovitvijo zdravnika po prvem odstavku 5. člena tega zakona;

2. če dopusti, da delavec, ki nima potrebnega znanja o varstvu pri delu, samostojno opravlja, vodi ali nadzoruje dela (8. člen).

Z denarno kaznijo od 30 do 500 N dinarjev se kaznuje za prekršek tudi odgovorna oseba organizacije, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

V zakonu je postavljena zahteva, da je obveznost delovne organizacije, da sprejem razporejanja in vključevanja delavca v delovno organizacijo obvezno regulira z normativnim aktom delovne organizacije in to:

— Sprejemanja delavca (služba sprejema in njen način dela).

— Razporeditev delavca (način seznanjanja delavca z delom, ki ga bo izvajal, in pogoji dela).

— Uvajanje delavca za določeno delo (preverjanje strokovnega znanja o tehnologiji in varstvu).

— Seznanjanje delavca z notranjo organizacijo delovne organizacije (delo delovnih enot z mehanizmom samoupravljanja) pod vodstvom za to kvalifikacijo delavcev.

— Seznanjanje delavca z organizacijo strokovnega izobraževanja

Vsemu temu je cilj sistematsko in organizirano vključevanje delavca v delo, za katerega je sposoben oziroma za katero se želi opredeliti kot enakopraven član delovne skupnosti. To pomeni, da delavec vstopi v delovno organizacijo kot enakopraven proizvajalec in upravljalec.

Zakon o »Varstvu pri delu« Ur. list SR Slovenije, št. 22 od 1966 v II. poglavju pravi:

4. ČLEN

Če delavec kljub opozorilu tistega, ki delo vodi, ali druge pooblaščenice osebe s svojim ravna-

Vsi smo odgovorni za dobro delo sindikata

V soboto, 25. marca 1967, je bila v dvorani TGA v restavraciji delovna konferenca sindikata naše tovarne z namenom, da bi skupno analizirali dosedanje delo sindikata in sploh delo našega kolektiva. Poleg delegatov iz vseh sindikalnih podružnic so se te delovne konference udeležili tudi predsednik republiškega odbora Zveze sindikatov Slovenije za rudarstvo in industrijo Jože Globačnik, predsednik občinskega sindikalnega sveta tov. Kosi, kakor tudi predstavniki tovarne IMPOL iz Slovenske Bistrice in tovarne dušika iz Ruš. Takoj po izvolitvi konferenčnih organov je podal obširno poročilo o dosedanjem delu sindikata v našem kolektivu predsednik TOS Franc Klemenčič, ki je v svojem obširnem referatu nakazal vse pozitivne, predvsem pa še negativ-

postalo zelo aktualno odklanjanje kandidatur, (sedaj je sicer to že vse za nami, ker so volitve minile), saj se skušajo posamezniki na vse načine izmakniti aktivnemu udejstvovanju v kakršnemkoli organu. Vse to pa nas le še bolj opozarja na to, da je mnogim postalo danes že vseeno, kaj dela sindikat in kaj delajo samoupravni organi.

Vse to zelo hromi naše skupno delo, kajti popolnoma bi se namreč morali zavedati tega, da smo prav vsi skupaj odgovorni za dobro delo sindikata, kakor tudi za delo organov samoupravljanja in se potem tudi ne bo več dogajalo, da posamezniki trdijo, da sta danes pri nas v tovarni delavski svet in sindikat le še gola formalnost, ki pač mora obstajati.

Delegati in gostje na občnem zboru sindikata

ne pojave pri našem delu v tovarni oziroma v delu sindikata.

Prav pri delu sindikalne organizacije v kolektivu je poudariti, da njeno delo v tej mandatni dobi ni bilo ravno najboljše, je pa vendar napredovalo od lanske letošnje konference. Delo sindikalnih podružnic je bilo še nekako v redu, razen SP osrednje službe, kjer je delo potekalo precej slabše, kot smo pričakovali in kjer niti nihče ne kaže prevelikega zanimanja za sindikalno delo, zato je bilo tudi povsem upravičeno mnenje, da je treba pri volitvah pogledati, kdo je res sposoben za aktivnost sindikalnega dela. O delavskem samoupravljanju v kolektivu je predsednik dejal, da vedno bolj opazamo, da mnogi našo demokracijo napačno pojmujejo, saj se na primer drugače ne bi moglo zgoditi to, da so na neki seji neki pravilnik sprejeli, že na naslednji pa so ga spet razveljavili. To nam je najbolj zgovorno dokazal primer, ko sta prav zaradi takega pojmovanja na eni seji odstopili kar dve komisiji delavskega sveta, ker sta poslovali po pravilniku, medtem ko so člani delavskega sveta bili drugačnega mnenja, in potem res ni več niti čudno, da nekateri člani delavskega sveta še sami priznavajo popoln neuspeh tega organa, kar pa je logično pripisati poedinim članom DS.

V razpravi po poročilu se je razvila zelo dobra in plodna diskusija, ki je še nadalje nakazovala na razne naše pomanjkljivosti, ki bi jih morali zares čimprej mogoče odpraviti.

Predsednik upravnega odbora je menil, da minula konferenca samoupravljalcev v naši tovarni ni dosegla svojega pravega namena predvsem zato, ker so na njej razpravljali vse drugo, samo tisto ne, kar bi pravzaprav morali, zaradi česar ni čudno, če je doživela le delen uspeh.

Prav tako so v razpravi poudarili, da je v zadnjem času

Tega si zares ne bi upal trditi, če pa kdo to trdi, naj pride na dan s konkretnimi argumenti, kajti dosedanje uspehi, kolikor jih pač je, tudi niso nastali kar sami od sebe.

O rekreaciji so nekateri v razpravi ugotavljali, da je delavski svet s postavitvijo ekonomske cene v počitniškem domu dejansko le tega že prodal, kajti za ta denar res ne bo interesov. Vse, kar smo v ta dom vložili, smo pravzaprav zelo malo uporabili in se nam ni obrestovalo. Mnenja so bili, da denar od prodaje doma naložimo v fond za rekreacijo članstva, posamezne sindikalne podružnice pa so predlagale, da naj bi sredstva vložili v izgradnjo olimpijskega bazena v Kidričevem, kar tudi ne bi bilo narobe. Vse to, kar sem skušal članom kolektiva povedati iz tega občnega zbora, je le delček vsega, kar je bilo v dvorani restavracije, upam pa, da so tudi mnogi delegati, ki so letni konferenci prisostvovali, že seznanili svoje volilce o njenem poteku.

Ob koncu bi omenil še to, da je na tej konferenci bil s pretežno večino glasov izvoljen za novega predsednika tovarniškega odbora sindikata TGA Franc EMERŠIČ — žerjavovodja iz DE aluminij, ki ga brez dvoma poznajo skoraj vsi člani našega delovnega kolektiva, za podpredsednika pa Karel LEVANIČ iz DE razvoja.

Novo izvoljeni odbor je tudi že imel svojo prvo redno sejo in je za tajnika izvolil Antona BERGLEZA, za blagajnika pa Pavlo ELSNER, oba iz DE osrednje službe.

Prav tako so izvolili nadzorni odbor in sicer za predsednika Petra KROPČA, za člana pa Jožeta Menonija in Janeza Jezo. Nadalje so izvolili še predsednike raznih komisij in sicer:

v komisijo za kulturo, tisk in izobraževanje Franca TURKA, v komisijo za socialna vprašanja Franca KOLARICA,

(Nadaljevanje na 10. strani)

Maks Tominc

Letne konference sindikalnih pododborov in sindikalnih podružnic so že za nami, minula pa je že tudi letna konferenca tovarniškega odbora sindikata naše tovarne. Izvoljena so bila nova vodstva, ki pa res tokrat nimajo preveč lahkotnih nalog, saj so pred njimi mnoga aktualna vprašanja, ki jih bodo morala v najkrajšem času zadovoljivo rešiti. Seveda pa pri tem ne smemo misliti, da smo izvolili nova vodstva le zato, da bi le ona nosila vso breme problemov in da smo s tem, ko smo jim zaupali, že tudi opravili svojo dolžnost, ki jo kot člani sindikata in člani kolektiva moramo dosledno izvajati.

Naša gospodarska in družbena reforma sta nam prav v letošnjem letu naložili nova bremena, ki jih bomo morali nositi skupaj z ramo ob rami in ne vsak zase, kot bi pač nekaterim najbolj ugajalo.

Novi predsedniki sindikalnih podružnic so se v nekaterih podružnicah že aktivno lotili svojega dela, drugi še morda čakajo, vendar naj bo tako ali drugače, vsi imajo pred seboj enak cilj in enako željo, da bi njihovo delo z našo skupno prizadevnostjo bilo plodno in uspešno ter predvsem koristno za kolektiv in našo družbeno skupnost.

Eden med novoustoličenimi predsedniki sindikalnih podružnic v našem delovnem kolektivu je tudi tovariš MAKS TOMINC, posluževalec membranskih črpalk v DE glinice, ki je bil izvoljen za predsednika sindikalne podružnice glinice z absolutno večino glasov vseh, ki so prisostvovali letni konferenci SP glinice. Ker se je z vso resnostjo in v nemotil svojega, ne ravno lahkega dela, sem sklenil, da malce pokramljava o nekaterih problemih nasploh, oziroma kako on kot predsednik SP gleda sedaj na določene zadeve v kolektivu. Začela sva prav pri volitvah v organe samoupravljanja in zato se je prvo vprašanje povsem razumljivo glasilo nekako takole:

Kaj kot predsednik SP glinice sodiš o bližnjih volitvah v samoupravne organe, oziroma kaj je najvažnejše pri teh volitvah?

Res me je pred kratkim doletela usoda, da se je funkcija predsednika SP glinice oprijela ravno mene. Sprejel sem to ne preveč hvaležno funkcijo, vendar pod pogojem, da bomo delali vsi skupaj, ne pa samo jaz in tajnik, kot je bila to doslej navada, čeprav mnogi mislijo drugače. Sodim, da bi morale biti volitve v samoupravne organe v letošnjem letu le malce drugačne od dosedanjih. To mislim predvsem zato, ker so člani kolektiva doslej navadno volili take tovariše, ki so si po njihovem mnenju upali kaj več povedati. Kot član SPDE glinice sem imel vedno priložnost videti, kako si nekateri upajo govoriti oziroma se lahko prepričal, da res nekateri znajo govoriti, vendar ne na pravem mestu. Vsekakor bi bilo najvažnejše to, da bi pri volit-

Naš intervju

vah pazili, kdo ima sploh voljo delati v organih delavskega samoupravljanja in šele potem, kdo si upa več govoriti in kaj zna kdo povedati, čeprav je tudi to zelo važno in pomembno. Kaj namreč pomaga to, če je nekdo še tako dober v razpravah za raznimi vogali, če pa ga nikoli ni na sejo SPDE ali celo DS. Proizvajalci bodo morali na to resneje misliti, kajti izvoliti nekoga, ki nima volje do takega dela, je brezsmiselno in povsem nekoristno oziroma po moje celo škodljivo za samoupravne organe v delovni enoti.

Vedno pogostejše je slišati pripombe, da sindikalni pododbori niso več potrebni, ker ne morejo uveljavljati svojih stališč. Kaj meniš o tem?

Tudi sam sem že slišal podobne pripombe, vendar sodim, da so popolnoma neumestne. Mi moramo danes pravzaprav skrbeti, da pridejo prav sindikalni pododbori, ki so najbližji neposrednim proizvajalcem, do večje afirmacije in da prihajajo ravno prek njih razna mnenja članov kolektiva naprej do samoupravnih organov, ki jih naj potem uveljavljajo. Ne gre za to, ali SP lahko uveljavlja svoja stališča ali ne, ker to tudi ni nikjer tako mišljeno, ampak je bistveno važno to, da so ravno sindikalni pododbori tisti, ki bodo prenašali naprej vse tisto, kar je pozitivno in napredno ter za celotno podjetje tudi koristno. Res pa je tudi to, da posamezniki, ki so bili izvoljeni v vodstva sindikalnih pododborov, energično odklanjajo delo in sodijo, da tu nimajo kaj delati in da je dovolj, če obstaja sindikalna podružnica, ki bi naj po njihovem mnenju reševala vso problematiko v delovni enoti.

To pa je seveda povsem zmotno, kajti po mojem so še vedno SP tisti, ki so najbolj poklicani za to, da prenašajo razne predloge in pripombe neposrednih proizvajalcev naprej do sindikalne podružnice in preko te dalje do samoupravnih organov. Točno je to, da se je vloga sindikata danes zelo spremenila spriči prejšnjih let, ko je sindikat predstavljal vse drugo prej kot pa sindikat, in da je tudi to eden med razlogi, zaradi katerih mnogi mislijo, da sindikalni pododbori niso več potrebni. Mi moramo še vedno skrbeti za to, da se bodo naši sindikalni pododbori še bolj utrjevali in da naj bodo prav ti prva šola za vse člane kolektiva, ki bodo prej ali slej prišli tudi v samoupravne organe.

Gotovo ima SP že izdelan kak program dela za letos. Ali mi lahko na kratko poveš glavne in osnovne naloge, ki si jih je zadala SP v DE glinice?

Konkretnega programa dela do danes še nimamo izdelanega, vendar pa lahko povem že sedaj, da bo osnovni in najvažnejši program dela za nas vse tisto, kar je bilo povedano na naši letni konferenci in pa tudi na konferenci tovarniškega sindikata. Vse tisto, kar je bilo ocenjeno za negativno v našem delu, moramo seveda čimprej odpraviti, kajti le pod temi pogoji bomo lahko pod tem kos vsem drugim nalogam, ki nas še čakajo. Člani, ki so sodelovali v razpravi na našem občnem zboru, so poudarjali, da je prav vprašanje dobrega sistema nagrajevanja po vloženem delu ena izmed najpomembnejših nalog bodočega izvršnega odbora sindikalne podružnice in pa seveda komisije za sestavo in izpopolnjevanje pravilnika o delitvi osebnih dohodkov v naši delovni skupnosti. Že dosedanja merila pomenijo sicer korak naprej v nagrajevanju, toda s tem še zdaleč ne smemo biti zadovoljni, in ne moremo govoriti o popolnem sistemu nagrajevanja po delu v proizvodnji in tudi ne v drugih službah. Tukaj čakajo sindikat še zelo odgovorne naloge, toda

kako jim bomo kos, je odvisno od vseh nas in ne samo od vodstva izvršnega odbora SP.

Tukaj je potrebno tesno sodelovanje in zato ni potreben noben deklarativen program dela, ki bi bil lahko le maska, za katero bi se skrival celotni izvršni odbor in vse članstvo. Nikakor pa seveda ne trdim, da ni potreben neki dober program, po katerem bi naj delali.

Večkrat omenjajo tudi medsebojne odnose. Tudi pri nas je bilo govora o tem. Kakšno je tvoje mnenje o tem?

Poudariti moram, da medsebojni odnosi v vsakem kolektivu in v vsaki DE zelo vplivajo na sam potek proizvodnje kakor tudi na počutje članov kolektiva, vendar moram omeniti, da pri nas ni treba govoriti o slabših medsebojnih odnosih. Če bi se že komu godila krivica, imamo za to organe samoupravljanja in razne komisije, ki take spore rešujejo. Seveda pa je tudi dolžnost sindikata, da vsakemu članu kolektiva, ki bi mu kdo skušal škodovati, pomaga in nikomur ne dovoli, da bi kdorkoli in kakorkoli žalil proizvajalčevo osebnost.

Pri nas sicer še ni prišlo do takih pojavov in upajmo, da tudi ne bo, vendar pa se mora prav sindikat zavzemati, da samoupravni organi ne bi nasledili kakršnimkoli zahtevam in predlogom, ki jih marsikdaj skušajo vsiliti posamezniki zgolj v osebni interesu in kar kasneje sproži verižno reakcijo podobnih zahtev, ki potem kaj zlahka skaliijo notranje odnose v samem kolektivu. Poudaril sem, da mi na srečo takih primerov še nimamo imeli in upam, da jih tudi ne bomo, kar je seveda najbolj zaželeno.

Ali imaš morda še pripombe glede dela izvršnega odbora SP v DE glinice v prihodnjem obdobju?

Novi odbor bo moral še krepkeje prijeti za delo in najti take oblike in prijeme, ki bodo izboljšali sodelovanje med družbeno političnimi organizacijami in povečali aktivnost ne samo članov izvršnega odbora sindikata, temveč tudi članov samoupravnih organov, ki so pravzaprav gonilo naše poslovne in gospodarske politike. Prav bi bilo zato, da posvetimo kar največ pozornosti volitvam v nove organe upravljanja. Pri izbiri kandidatov se bo moral sindikat skupaj s komunisti z vso odločnostjo zavzeti za to, da bo podprta kandidatura tistih članov, ki bodo v polnem pomenu besede upravljalci in se bodo tudi polno zavedali svoje odgovornosti. Želim, da bi vsi skupaj dobro delali!

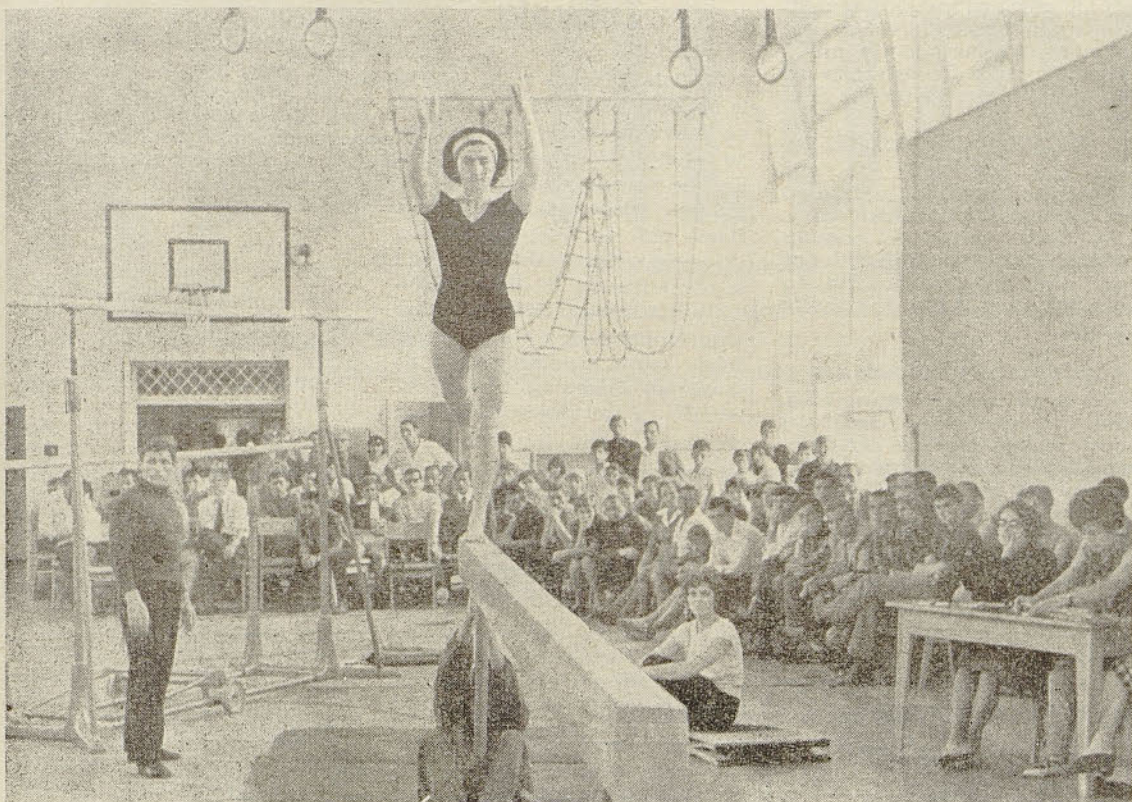
M. F.

Evropski satelit

Evropska organizacija za vesoljske raziskave (ESRO) in ameriška uprava za vesolje (NASA) sta podpisali sporazum o izstrelitvi evropskega satelita z ameriško raketo »Delta«. Izstrelitev je napovedana za konec leta 1968 v Cape Kennedyju. Instrumenti v satelitu, težkem 105 kg, bodo zbirali podatke o medplanetarnih magnetnih poljih in o kozmičnih žarkih.

Prva angleška nuklearna podmornica

V Angliji so dogradili prvo nuklearno podmornico, katero je v celoti izdelala angleška industrija. Prvo nuklearno podmornico pa je angleška mornarica dobila pred tremi leti. To podmornico je prav tako izdelala angleška industrija, pogonski del te podmornice pa je bil ameriške proizvodnje.

Z občnega zbora TVD Partizan Kidričevo

Občni zbor TVD Partizan - Kidričevo

10. marca 1967 je imelo društvo TVD Partizan Kidričevo redni občni zbor. Poročila so nazorno prikazala poslovanje, delo in uspeh društva. Delovanje članov društva, predvsem pa mladine iz naselja Kidričevo — torej mladine naših proizvajalcev, je bilo aktivno.

Mladina je redno obiskovala vadbene ure orodne telovadbe in tudi vse druge vadbe po sekcijah. To vztrajno delo je bilo bogato poplačano tako z doseženimi uspehi kakor tudi v sodelovanju z drugimi društvi na raz-

nih prireditvah in tekmovanjih v občinskem, medobčinskem, republiškem in zveznem merilu.

Z ustanovitvijo te organizacije je imelo samo društvo odnosno njegovo vodstvo težko nalogo, ker ni bilo na razpolago strokovnega vaditeljskega kadra, kakor tudi ne ustreznega trenerja. Kljub tej pomanjkljivosti pa je delo steklo. Za to gre zahvala mladinkam in mladincem naselja Kidričevo, predvsem IVANKI NOVAK, MARUŠI PUNGERL in BLANKI TONEJC. Prav ti so, kljub temu da niso imeli stro-

kovne usposobljenosti »vaditelja« ali »trenerja« in da so bili tudi sami aktivni tekmovalci — priskočili na pomoč mlajšim in dali s svojo prizadevnostjo in s pravilnim odnosom do športne vzgoje društvu osnovo za nadaljnji razvoj.

V drugem obdobju leta 1966 je društvo že dobilo organizacijsko in tudi funkcionalno telo društva »Partizan« v pravem pomenu besede. Tukaj zasledimo tov. Andreja Goršeta — telovadnega učitelja, ki je kot telovadni strokovnjak s svojimi mladimi

vaditelji pripeljal društvo do uspehov, in kar je še najvažnejše, pritegnil je v telovadnico in na športna igrišča pretežno mladino iz naselja Kidričevo. Trenutno je društvu 176 aktivnih mladih članov iz naselja. Povprečna starost teh pa je med 12. in 13. leti.

Zaradi hitrega vzpona društva v letu 1966 se je pokazala nujnost po strokovnem kadru. Tako je društvo na svoje stroške poslalo tri tovariše v šolanje za trenerje gimnastike in atletike. To leto je uspešno opravil šolanje za trenerja gimnastike in atletike Gorše. V tem letu pa bosta končala študij Anica Vrtič — za trenerja ženske gimnastike — in Bogo Hmelina za trenerja atletike.

Društvo je delovalo v sekcijah: v gimnastiki, atletiki, košarki, keglanju in tenisu. Razen sekcije tenisa so vse aktivno nastopale. Teniška sekcija je bila ustanovljena poleti 1966 in je do konca leta urejala opremo in zapuščeno tenis igrišče.

Zelo razveseljivo je dejstvo, da je društvo skrbelo za množičnost — saj je trenutno število vseh aktivnih članov 213! Če pa pogledamo povprečno prisotnost na tekmovanjih, vidimo, da je bilo na posameznih tekmovanjih kar po 18 nastopajočih!

Ta organizacija je aktivno sodelovala na 27 raznih tekmovanjih. Prijateljskih srečanj ekip, sekcij in vrst je bilo 32. Samostojno je društvo organiziralo in vodilo 2 smučarska tečaja na Pohorju. Na teh tečajih je sodelovalo 65 tečajnikov te organizacije. Prav tako je organiziralo eno telovadno akademijo v Kidričevem.

Ko na kratko pogledamo, na kakšnih tekmovanjih je društvo sodelovalo odnosno tekmovalo in kolikokrat, dobimo naslednji prikaz:

a) na občinskih in medobčinskih tekmovanjih Ptujja v gimnastiki, atletiki, keglanju in krosu — 15 tekmovanj;

b) republiško prvenstvo gimnastike — 2 tekmovanja;

c) republiško prvenstvo v partizanskem mnogoboju — 2 tekmovanja;

d) na atletskih prvenstvih v okviru Slovenije (republiška tekmovanja) — 3 tekmovanja;

e) državno prvenstvo telovadbe — 1 tekmovanje;

f) državno prvenstvo krosa v letu 1967 — 1 tekmovanje.

Na teh tekmovanjih so posamezniki in društvo kot celota želi lepe uspehe in v nekaterih primerih dosegli tudi vidna mesta v republiškem in v zveznem merilu.

Na teh tekmovanjih je društvo prejelo 45 priznanj v obliki diplom, medalj in pokalov.

31 diplom so prejeli posamezni tekmovalci:

— 22 diplom za dosežena I. mesta, 9 diplom za dosežena II. in III. mesta

8 diplom so prejele vrste ali ekipe društva za dosežena I., II. in III. mesta.

2 diplomi je prejelo društvo za prizadevnost in za uspeh na republiških tekmovanjih.

2 medalji je prejel atlet za doseženo I. in II. mesto.

2 pokala je prejelo društvo za I. mesto v krosu občine Ptuj in I. mesto na republiškem prvenstvu v partizanskem mnogoboju za mladinke in mladince III. razreda.

Omenil bi še, da gre največ zaslug za takšen uspeh društva predvsem trenerju in strokovnemu vodju ANDREJU GORŠETU in ing. JOŽETU OPERČKALU kot predsedniku tega društva kakor tudi celotnemu upravnemu odboru društva. Novemu odboru pa želim obilo uspeha, da bi nadaljeval pionirsko delo tega prvega upravnega odbora ter uveljavil cilj in naloge osnovne organizacije TVD Partizana Kidričevo!

Prav tako pa pozivam tisto mladino iz naselja in bližnje okolice, ki še ni vključena v to organizacijo in ki ima čas ter veselje do telovadbe kakor tudi do drugih sekcij, da naj pristopi do vrste mladih!

-Ker

Proizvodnja glinice po Bayer postopku

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

RAZKLADANJE, DROBLJENJE IN SKLADIŠČENJE BOKSITA

V tovarno prihaja boksit z železniškimi kompozicijami, in sicer takšen, kot ga nakopljejo v rudniku. Da bi zmanjšala prevozne stroške, nekatera podjetja pred prevozom s sušenjem odstranijo vlago iz boksita. Po nekod boksita še operejo, da odstranijo organske snovi in boksita nato sušijo.

Vagone z boksitom praznimo na posebni razkladalni napravi. Vagon na tej napravi fiksiramo, ga nato z ene strani dvignemo, tako da lahko boksit skozi odprto čelno stranico vagona vsipa v shrambo pod razkladalno napravo. Zato je važno, da pošiljajo rudniki boksit v vagonih, na katerih lahko odpremo čelne stranice. Zaradi pomanjkanja vagonov in nerazumevanja železnice pa prihaja včasih boksit v navadnih vagonih. Teh ne moremo razkladati na razkladalni napravi, ampak s tirnim žerjavom, kar razkladanje zelo zavleče in občutno podraži.

Vse naprave za razkladanje boksita dobro funkcionirajo, dokler je boksit suh in ni v prevelikih kosih. Spomladi in jeseni naloženi boksit pa je že od rudnika sem zelo moker, ali pa se navleče vlage med prevozom. V tem primeru postanejo zlasti ne-

katere vrste boksita zelo blatne in povzročajo velike težave pri razkladanju, ker ne gredo v vagona in kvarijo transportne naprave. Še težje je, če tako moker boksit na vagonih zmrzne. Pri nizkih zimskih temperaturah se zgodi, da vsa vsebina vagona zamrzne v trden blok, ki se še trdno primerzno na leseno dno vagona. Take vagonne lahko izpraznimo le s pomočjo sekačev na komprimiran zrak. Ne moremo namreč čakati, da bi se boksit v toplejših dnevih na vagonih odtalil. Pomagalo bi, če bi zmrzni boksit odtaljevali z vročim zrakom, vendar za to potrebujemo naprav nimamo. Delno pomaga tudi, če posipajo v rudniku dno vagona s soljo ali apnom, vendar pri močnejšem mrazu tudi to sredstvo odpove. Najboljše je pač, da si že v toplih mesecih zagotovimo zadostne zaloge boksita za celo zimo.

Pred zimo bi moralo biti na skladišču boksita vsaj za 6-mesečno proizvodnjo. Zimsko skladišče boksita mora biti pokrito, ker lahko edino v tem primeru računamo, da imamo stalno zagotovljen boksit, primeren za proizvodnjo.

Boksiti, ki prihajajo iz rudnikov, se po kemičnih in fizikalnih lastnostih močno razlikujejo. Nekateri so mehki, zemljasti,

drugi pa so trdi kot skala. Preden boksita uskladiščimo, jih zdrobimo, da izenačimo velikost kosov boksita. Za drobljenje uporabljamo različne drobilce, kar je odvisno od karakteristike boksitov. Po navadi jih lahko zdrobimo že z navadnimi valjčnimi drobilci, za trše boksita pa uporabljamo kladni drobilec. S temi napravami zdrobimo boksit na velikost zrn 20 do 30 mm. Zanimivo je, da pri drobljenju ne povzročajo težave trdi boksiti, ampak nasprotno mehki, zemljasti boksiti. Če so zemljasti boksiti mokri, se nalepijo na valje in kladi in s tem občutno zmanjšajo zmogljivost drobilcev.

Ker že poleti nabiramo zalogo boksita za zimo, mora biti zmogljivost drobilcev tolikšna, da lahko zdrobimo ves z vagoni prispeli boksit, torej precej večja, kot znaša dnevna poraba boksita. Transport boksita do drobilcev in tudi transport zdrobljenega boksita v proizvodnjo in v skladišče opravljamo s ploščnatimi jeklenimi transporterji ter z gumijastimi transportnimi trakovi.

Spričo vsebine Al_2O_3 v boksitih in spričo tega, kako se posamezni boksiti obnašajo v nadaljnji predelavi, boksita skladiščimo ločeno po posameznih rudnikih. Sistem transportnih trakov je urejen tako, da lahko odpeljemo prispeli boksit po drobljenju takoj v proizvodnjo. Ker pa vsega prispelga boksita ne moremo takoj porabiti v proizvodnji, ga lahko uskladiščimo v pokritem skladišču za zimske potrebe ali pa na odprtem skladišču. Boksita predelujemo surove, del boksita za proizvodnjo

pa sušimo v rotacijskih sušilnih pečeh.

O utemeljenosti in potrebnosti sušenja boksita pri določenih temperaturah strokovnjaki mnogorazpravljajo. Na nekatere boksita lahko s sušenjem pri primerni temperaturi vplivamo tako, da boljše dekantirajo. S poskusi lahko za vsak boksit določimo, pri kakšni temperaturi ga moramo sušiti. Ugotovljeno je, da porušimo s sušenjem kristalno strukturo boksitov, s tem pa povečamo topljivost aluminijevih hidroksidov v natrijevem lugu.

Pri tem se moramo točno držati predpisanih temperatur. Če boksita prežarimo, nastajajo aluminijevi oksidi, katerih topljivost je v lugu mnogo manjša. S sušenjem zgori tudi del organskih snovi, ki so v boksitu. Te organske snovi se v lugu topijo in povzročajo težave v postopku pridobivanja glinice. Ker vsebujejo nekateri boksiti velike količine organskih snovi, se sušenju v naši tovarni ne moremo odpovedati, če želimo predelovati vse jugoslovanske boksita in še tiste iz uvoza.

Ves boksit, ki pride iz rudnikov, skrbno vzorčujemo in analiziramo. Za ekonomičnost in smotnost uporabe nekega boksita ni odločilna samo vsebina Al_2O_3 v boksitu. Z višjo vsebino Al_2O_3 se res znižajo transportni stroški za prevoz boksita, potrebnega za proizvodnjo 1 tone glinice. Vendar se boksiti z visoko vsebnostjo Al_2O_3 po navadi težje razklapljajo, izplen se zmanjša in v rdečem blatu ostane več aluminija, ki gre nepovratno v izgubo. Zato so vsi boksiti v la-

boratoriju poskusno razklapljajo v posebnih malih avtoklavih, kjer ugotavljajo optimalne pogoje za predelavo posameznih boksitov, da bi dosegli čimboljši izplen. Vse bolj važna za oceno kvalitete boksita postaja tudi vsebnost SiO_2 v boksitu. Z zvišanjem vsebine SiO_2 v boksitu se občutno večajo izgube na Al_2O_3 in Na_2O , ki ostaneja v rdečem blatu. Z večstopenjskim pranjem lahko del izgubljenega Na_2O povrnemo, izgube na Al_2O_3 pa ne. Kot vse kaže, so rezerve boksita z nizko vsebino SiO_2 že močno izčrpane in tudi v našo tovarno prihaja boksit z višjo vsebino SiO_2 . Tako kot iščejo po vsem svetu, bomo tudi pri nas morali poiskati najboljše načine za predelavo boksitov, bogatih na SiO_2 .

Za predelavo so neugodni tudi boksiti, ki dajejo velike količine rdečega blata (to so zlasti boksiti z visoko vsebino Fe_2O_3). Proizvodnja glinice raste, s tem tudi količina rdečega blata in tudi problem, kam z vsem tem balastom, čigar odlaganje nam samo podražuje proizvodnjo. Paziti je treba tudi še na druge primere v boksitih, kot so: karbonati, organske snovi, vanadij itd. V Sovjetski zvezi sploh ne delajo glinice iz boksitov, ki vsebujejo karbonate več kot 1,3 %, izraženo v CO_2 . Vsebinske organskih snovi v boksitih je različna, idealno bi bilo, če bi lahko predelovali samo boksita z nizko vsebnostjo organskih snovi. Enako velja za vsebnost vanadija v boksitih.

(Nadaljevanje prihodnjic)

Janez Sukić

REŠITEV:

VODORAVNO: 1. boksit, 7. meter kilogram, 18. ilo, 19. Sabotin, 21. Adi, 22. roza, 23. srt, 25. Oto, 26. orden, — d, — 1, 27. Tito, 29. Aron, 30. imanenca, 34. elan, 35. Nar, 36. skit, 38. stisk, — n, 39. (J)acques (I)bert, 40. TT, — s, 42. Arion, 45. (I)mmmanuel (K)ant, 56. Ge, 57. (M)O, 60. KP, — n, 61. (E)lliott, (G)eorge, 62. Real, 63. slanik, 64. kapa, 65. oni.

NAVPIČNO: 33. (C)arnot, (S)adi, 44. (N)egotino (V)ardar.

PLIN PO CEVI IZ SIBIRIJE

V Sovjetski zvezi so začeli graditi 5000 km dolg plinovod, ki bo povezoval zahodno Sibirijo, Ural ter srednje in zahodne dele Sovjetske zveze. Po plinovodu, po dolžini enakem »naftovodu prijateljstva«, bo tekel zemeljski plin z nedavno odkritih bogatih ležišč v tjumenskem okrožju v zahodni Sibiriji. Tamkajšnje zaloge plina so ocenili na 9000 milijard kubičnih metrov. Po novem plinovodu bo

šlo 130 milijard kubičnih metrov zemeljskega plina letno, t. j. toliko, kot je leta 1965 znašala vsa proizvodnja plina v Sovjetski zvezi. Plinovod bo zgrajen do leta 1972.

NAJVEČJE SPIRALNE VZMETI

Spiralne vzmeti, ki tehtajo po 627 kg in ki so jih izdelali v Chicagu, bodo pritrčili na pomolu v South Portlandu (Maine) kot neke vrste odbijače za ladje. To so menda doslej največje zavite vzmeti.

UMETNI OBLAKI

Na letališču blizu Otawe v Kanadi je postavljen »največji stroj za proizvodnjo oblakov« na svetu. Ta stroj lahko neposredno nad zemljo proizvaja ledenne oblake, ki se drugače pojavljajo samo na višinah nekaj tisoč metrov nad zemljo. Te umetne oblake uporabljajo za preizkušanje helikopterjev.

Zahvala

Ob bridki izgubi moža in očeta JANEZA LJUBECA, se iskreno zahvaljujem kolektivu tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« za vso pomoč, ki so mi jo dali člani tega kolektiva. Hvala tudi dr. Stjepanu Kožulu, ki se je požrtvovalno boril, da bi ohranil moža in očeta čimdalje pri življenju, potem pa mu je lajšal bolečine v zadnjih urah. Hvala vsem sodelavcem, ki so spremljali Janeza na zadnji poti. Iskreno pa se zahvaljujem tudi sindikalni godbi in pevcem, ki so zaigrali in zapeli Janezu ob odprtem grobu zadnje slovo.

Zalujoča

žena GENOVEFA
in sin SLAVKO

Upamo, da niste zamerili?

Pri vseh časopisih in časnikih je že v navadi, da se 1. aprila nekoliko pošalijo z bralci. Mimo tega seveda ni mi nismo mogli, pa ste zato v prejšnji številki Aluminija prebrali tri prvoaprilске.

Tista o raketi, ki naj bi jo izstrelili v naši tovarni, je bila menda najbolj »debela«, tako da najbrž ni bilo bralca, ki bi ji nasedel. Drugi dve novici, ki tudi nista bili resnični, sta bili »Nagrajevanje po učinku« in »Nič več strahu pred redukcijo«. Mogoče je temu celo kdo verjel. Za vse take: res je slišati, da bomo dobili nov pravilnik o nagrajevanju, če pa bomo potem res nagrajeni po učinku, je za zdaj še prehitro reči. No, in še zadnja: tudi tega, da bi imeli letos, pa še tudi drugo leto dovolj električne energije, se nam ni treba veseliti. Dovolj elektrike ne bomo imeli toliko časa, dokler bomo odvisni od našega elektro gospodarstva, ko pa bo dograjena šostanjska termoelektrarna, pa bomo imeli elektrike morda res dovolj.

Zahvala

Podpisana Marija Šibila, Apače 106, se najtopleje zahvaljujem organom delavskega samoupravljanja in prek njih celotnemu delovnemu kolektivu TGA Kidričeve, za dodeljeno nam pomoč v znesku 1000 N dinarjev, ki nam jo je dodelil DS kot delno pomoč za mojim smrti ponesrečenim možem Janezom Šibila. V imenu svojih otrok in v svojem imenu se celotnemu kolektivu TGA še enkrat iskreno zahvaljujem in mu želim še vnaprej obilo delovnih uspehov.

Marija Šibila
Apače 106

Zahvala

Podpisana Anton in Betka Kovač iz Kidričevega se organom delavskega samoupravljanja najiskreneje zahvaljujeta za vse razumevanje, ki so ga pokazali do najinega problema pri šolanju najinega sina Mira in nama prišli na pomoč v najtežjem času s tem, da so sklenili sinu odobriti enoletno štipendijo kot pomoč TGA za uspešno nadaljevanje šolanja v Rušah. Pomoč nama je toliko bolj dragocena, ker sem jaz invalid, žena sama pa tudi ne bi zmogla s svojimi prejemki tega bremena. Zato vsem, ki ste nama pri tem pomagali, še enkrat najina najtoplejša zahvala, celotnemu delovnemu kolektivu pa želiva še nadalje polno proizvodnih uspehov in delovnih zmag.

Anton in Betka Kovač
Kidričevo

MAJSKI PRAZNIK

(Nadaljevanje s 1. strani)

kovnosti in vsak po svoji zmoglosti. Zgodovina proletariata je v mnogih bojih delavskega razreda dosegla tisto, kar so želeli milijoni delovnih ljudi, ki danes praznujejo svoj praznik, in kar danes prav tako še vedno žele izvajati vsak po svoji strolijo milijoni tistih, ki jih še vedno stiska breme kapitalizma in ostankov buržoazije ter vojnih hujskačev, ki trpinčijo delavski razred le zato, da si ustvarjajo svoj dobičkanosni posel in umazani vietnamski vojni, nad katero se ves svobodoljubni svet zgraža in jo obsoja.

Mnogi še danes ne morejo praznovati svojega praznika tako, kot ga praznujemo mi v naši svobodni socialistični domovini, toda z našo moralno pomočjo, ki jim jo moramo nuditi, bodo tudi ti prej ali slej dosegli svoje pravice, ki jim gredo. Borimo se lahko proti malodušnosti, ki marsikdaj pozablja, kako velik napredek smo dosegli. Ta tradicija boja nas vse skupaj obvezuje, da gremo dalje, složno, z vsemi tistimi silami, ki obvladujejo ves sodobni svet in ki so leta 1847 sprejele vodilo svojega boja in dela: »PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!«.

M. F.

POKLICNE BOLEZNI

(Nadaljevanje s 6. strani)

Ijivcev, ki bi lahko povzročili poklicne bolezni.

Ob skupnem naporu tehnikov, zdravnikov in delavcev samih nam mora uspeti, da bo tudi pri nas čedalje manj poklicnih bolezni; da bomo tudi po tej plati pokazali svetu prednost delavskega samoupravljanja.

F. D.

OB OBLETNICI USTANOVITVE OF

(Nadaljevanje s 1. strani)

za poznejšo množično borbo. Konec aprila 1941 je CK KPS zapisal prvi borbeni program Osvobodilne fronte. Program OF je bil sestavljen tako, da so nanj mogle in morale pristati vse pozitivne sile. S tem programom napovedana borba okupatorju je bila sprejemljiva za vsakega poštenega Slovence. OF je pozneje prerasla v oboroženo vstajo slovenskega naroda, v narodnoosvobodilno vojno.

ZAHRTNI MORILEC CO

(Nadaljevanje s 3. strani)

ne more privaditi. Izločanje CO iz krvi pri dihanju čistega zraka traja 15 do 20 ur, pri uporabi kisika pa 5 do 6 ur. Ogljikov monoksid je plin brez barve in vonja, že najmanjše količine delujejo in zato je eden najnevarnejših; zadušil človeka tudi v atmosferi, kjer ga ne zaznavamo, ko pa ljudje začno padati v nezavest, je lahko tudi že prepozno in se več ne prebude, kljub dolgotrajnemu umetnemu dihanju in kisiku. Zato ne smemo nikoli omalovaževati okvare na plinskih napravah.

L. M.

VSI SMO ODGOVORNI ZA DOBRO DELO SINDIKATA

(Nadaljevanje z 8. strani)

v komisijo za šport in rekreacijo Franca LAHA in v nadzorni odbor BVP Staneta LAMPICa za predsednika in Vilija Dečiča in Konrada Ferka za člana.

Za podpisnike finančnega poslovanja z narodno banko Ptuj so bili določeni — Franc EMERŠIČ, Karel LEVANIČ, Anton BRGLEZ, Pavla ELŠNER, Marija KORPAR in Stane LAMPIC! S tem sem tudi povedal sestavo bodočih komisij in delno tudi izvršnega odbora, kajti zraven omenjenih so v IO še naslednji tovariši in tovarišice: Stanko Kovačec, Franc Korošec in Alenka Gorjup.

Omeniti bi hotel le to, da tudi ta izvršni odbor ne bo dosegel večjih uspehov v svojem delu, če se ne bomo res vsi angžirali in mu pomagali pri njegovem vsakdanjem delu, kajti

delo in razporejanju delavcev na delovna mesta iz enega delovnega mesta na drugo delovno mesto, oziroma iz enote v enoto. Posvetiti je treba vso skrb temu, da bomo v podjetje sprejemali delavce po predpisanim postopku, da ne bo prihajalo do raznih nepravilnosti in da bodo komisijam predložene vse prošnje in vsi podatki, ki jih je možno dobiti o kandidatu za delovno mesto pred sprejemom.

9. Konferenca sodi, da bi bilo potrebno temeljito in čim hitreje proučiti razporeditev mlajšega strokovnega kadra v našem podjetju. Izraženo je bilo mnenje, da bi moralo dati vodstvo podjetja mlajšim strokovnim delavcem več konkretnega dela in jih intenzivneje vključiti v proizvodno problematiko posameznih obratov. Nekateri mladi strokovni delavci sedaj nimajo polne zaposlitve oziroma svojih nalog ne izvršujejo s polno odgovornostjo.

10. Delo sindikata in organizacije zveze komunistov v podjetju ni zadovoljivo. Te organizacije bi morale proučiti svojo vlogo v decentraliziranem samoupravljanju. Bolj bi morale skrbeti za izvrševanje oziroma izvajanje določil splošnih aktov v podjetju in vplivati na delavce, da bi se jim povečala zavest in odgovornost do sredstev, s katerimi delajo in ki so v njihovem upravljanju.

Nadalje bi morale skrbeti za odpravo zaostrenih medsebojnih odnosov med člani delovne skupnosti, da ne bo več prihajalo celo do javnih obravnavanj in da ne bi nalagali delavcem krivde, za katero niso odgovorni.

11. Konferenca sodi, da bi bila dolžnost strokovnih služb podjetja pripraviti odgovore na postavljena konkretna vprašanja, ki so bila postavljena na konferencah samoupravljalcev po posameznih delovnih enotah, kot na primer nadaljnji obstoj plinarne itd.

12. Delegate za občinsko konferenco samoupravljalcev naj določi delavski svet, pri tem pa naj upošteva to, da bi bili delegati tisti člani delovne skupnosti, ki so sodelovali na konferencah v delovnih enotah in na konferenci samoupravljanja celotnega podjetja.

13. Zaključke konference je treba objaviti v tovarniškem časopisu.

Komisija
za zaključke konference
samoupravljalcev

ZAKLJUČKI

(Nadaljevanje s 1. strani)

4. Poseben problem v podjetju predstavlja rotacija. Konferenca ugotavlja, da smo rotacijo v našem podjetju izvajali tako, da smo zamenjavali funkcije v določenem krogu. Stremeti moramo, da bi v organe samoupravljanja vsakikrat volili nove predstavnike.

Ugotavljamo tudi, da so sveti proizvajalcev delovnih enot mnogokrat nesklepčni, ker ne prihajajo izvoljeni člani redno na seje. Zaradi tega bi bilo potrebno, da družbeno-politične sile v podjetju vplivajo na zavest članov vseh organov upravljanja, da bi svojo funkcijo v redu opravljali. Člani vseh organov upravljanja bi morali aktivno sodelovati na sejah, še posebej pa takoj po seji seznaniti svoj krog volilcev o razpravah in o sprejetih zaključkih na samoupravnem organu.

Pri kandidiranju bi morala sindikalna organizacija skupno z ZK posvetiti večjo skrb izбору kandidatov za nove člane samoupravnih organov. Kandidati bi bilo potrebno le tiste člane, ki kažejo interes za sodelovanje v samoupravnih organih, ki niso indiferentni do dogajanj v podjetju, in take, ki lahko sledijo razpravam in znajo pravilno ocenjevati posamezne zadeve, o katerih je potrebno sklepati.

5. Konferenca sodi, da bi bilo potrebno proučiti sestavo upravnega odbora, in sicer da bi upravnii odbor v bodoče volili tako, da bi bili v njem zastopani člani iz vseh delovnih enot. Doslej smo imeli primere, da je bil upravnii odbor sestavljen iz večine članov ene delovne enote, druge delovne enote pa v njem niso imele svojih predstavnikov.

6. Konferenca ugotavlja, da obračuni po delovnih enotah ne tečejo tako, kot je to urejeno s statutom in pravilniki o delitvi dohodka. Te pomanjkljivosti je potrebno v najkrajšem času odpraviti in pričeti z obračuni vseh stroškov po delovnih enotah.

7. Stremeti moramo, da bo sklep delavskega sveta o pripravi novih odnosov v pravilnikih o delitvi osebnih dohodkov do roka izvršen in da bodo novi odnosi v pravilnikih zagotavljali, da bo vsak delavec na svojem delovnem mestu zainteresiran za uspešno delo celotnega podjetja.

8. Konferenca je ugotovila, da je prihajalo do nepravilnosti pri sprejemanju delavcev na